

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถจำแนกได้เป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพ ศักยภาพ และฐานข้อมูลสารสนเทศกลุ่มกองทุนอำเภอน้ำปาด

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน
อำเภอน้ำปาด

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน
ที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก

ตอนที่ 4 ผลการพัฒนากลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากโดยความร่วมมือ
ขององค์กรท้องถิ่น

ตอนที่ 5 บทเรียนจากการดำเนินงาน และปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ

ตอนที่ 1 สถานภาพ ศักยภาพ และฐานข้อมูลสารสนเทศกลุ่มกองทุนอำเภอน้ำปาด

บริบทชุมชนอำเภอน้ำปาด

ประวัติการตั้งถิ่นฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของประวัติความเป็นมาของอำเภอน้ำปาด พบว่าเป็นอำเภอที่อยู่ติดชายแดน มีแม่น้ำปาดไหลผ่านซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของอำเภอน้ำปาด แต่เดิมอำเภอน้ำปาดตั้งอยู่ ณ บ้านฝายซึ่งเป็นเมืองเก่า (ค่ายทหาร) มีพระยาปาดเป็นผู้นครองเมืองนี้ ต่อมาได้ย้ายมาตั้งที่แสนตอ ซึ่งเป็นที่ตั้งอำเภอปัจจุบัน ที่มาของชื่ออำเภอน้ำปาดมีเรื่องเล่าว่า ปาดเป็นชื่อของทหารเอกของพระเจ้าตากสิน เป็นทหารที่มีความสามารถในทางรบมีความเก่งกล้า ฝีมือชั้นเชิงดาบเป็นเลิศจึงได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองของหัวเมืองหนึ่งมีตำแหน่งเป็น พระยาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2313 พระเจ้าตากสิน ได้ปราบปรามรวบรวมหัว เมืองต่าง ๆ ที่ได้ตั้งตัวเป็นใหญ่ขึ้นปกครองหลังกรุงศรีอยุธยาแตก เช่น เมืองนครสวรรค์ พิชณุโลก ด่านซ้าย เมืองเลย เจ้าน่าน เจ้าแพร่ พระฝาง ไว้ได้หมดทุกหัวเมือง รวมทั้งเมืองพระยาปาดด้วย ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2425 มีพ่อเมืองมาปกครองต่อคือ พระคันทวิริและได้ย้ายเมืองเก่าจากบ้านฝายมาตั้งเมืองใหม่ ที่บริเวณบ้านลุ่ม ปัจจุบันคือบ้านแสนตอ หมู่ 4 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ (ชื่อว่า "เมืองแสนตอ")

สมัยเมื่อประมาณ 111 ปีแล้ว) ต่อมา มีการจัดตั้งมณฑลพิษณุโลกขึ้น เมืองน้ำปาดจึงได้รับการแต่งตั้งเป็นกิ่งอำเภอ ขึ้นกับอำเภอท่าปลา และได้ยกฐานะเป็นอำเภอน้ำปาด

สภาพทั่วไป อำเภอน้ำปาดมีขนาดพื้นที่ 921,875 ไร่ มีเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือจดจังหวัดน่าน ทิศใต้จดอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ทิศตะวันออกจดเมืองทุ่งแขวงชัยบุรี (เมืองปากลาย) ทิศตะวันตกจดตำบลปากฝาง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี การปกครองแบ่งออกเป็น 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลแสนตอ ตำบลบ้านฝาย ตำบลเด่นเหล็ก ตำบลน้ำไคร้ ตำบลห้วยมุ่น และตำบลน้ำไผ่ ประชากร มีทั้งหมดประมาณ 26,111 คน รายได้ประชากรเฉลี่ยต่อหัวต่อปี 20,000 บาท อาชีพของคนในอำเภอได้แก่ อาชีพหลัก เกษตรกรรม อาชีพรอง รับจ้างทั่วไป มีทรัพยากรที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งน้ำ ตามธรรมชาติ จำนวน 370 แห่ง และชลประทาน จำนวน 74 แห่ง สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ อุทยานแห่งชาติกุสอญดาว อุทยานแห่งชาติคลองตรอน และวนอุทยานสักใหญ่ สิ้นค้าของที่ระลึก ได้แก่ กระเทียม สับปะรด มีเทศกาลประเพณีที่สำคัญคือ เทศกาลวันกระเทียม และสงกรานต์พระยาปาด

แนวโน้มในการพัฒนาของอำเภอ อำเภอน้ำปาดได้มีการมุ่งพัฒนาเพื่อที่จะเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ 3 อำเภอ ชายแดนของจังหวัด (น้ำปาด ฟากท่า บ้านโลก) ให้มีการลงทุนภายในอำเภอทั้งด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว รวมถึงการรักษาสภาพแวดล้อมอันอุดมสมบูรณ์ให้คงอยู่ตลอดไป จากศักยภาพหรือจุดแข็งที่มีอยู่ทั้งด้านการค้าชายแดนและแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติกุสอญดาว ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับประเทศหรือในระดับนานาชาติที่มีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เข้ามาท่องเที่ยวถึงปีละ 3 หมื่นคน ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน ดังกล่าว จึงถือว่าเป็นนโยบายหลักอย่างหนึ่งของจังหวัดและอำเภอน้ำปาด ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การเชื่อมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว การค้าชายแดนไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ของอำเภอน้ำปาดอีกหลายด้าน สำหรับสภาพเขตที่ตั้งหมู่บ้าน ตำบลของอำเภอน้ำปาดแสดงดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและตำบลของอำเภอน้ำป่าด

การวิเคราะห์ศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน ของอำเภอน้ำป่าด ปรากฏผลโดยสรุปดังตาราง
ต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ข้อมูลจุดแข็งของอำเภอน้ำปาด จำแนกตามตำบล

จุดแข็ง	ตำบล					
	ห้วยมุ่น	น้ำไผ่	น้ำไคร้	แสนตอ	บ้านฝาย	เด่นหลัก
1. มีภูมิปัญญาดี เช่น ทอผ้า จักสาน ทำดอกไม้ประดิษฐ์ ทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ หมอเป่า	/	/	/	/		
2. มี กลุ่มอาชีพ กองทุน กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน	/	/	/	/	/	/
3. มีทรัพยากรในท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้	/	/	/	/	/	/
4. มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ที่เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ เช่น อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว, อุทยานแห่งชาติคลองตรอน, วนอุทยานสักใหญ่, ภูเมี่ยง น้ำตกห้วยทราย น้ำตกเนียมหอมเนียมทอง ฯลฯ	/	/	/			
5. มีชายแดนติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เช่น ด่านห้วยพร้าว ฯลฯ	/					
6. มีแหล่งทรัพยากรน้ำที่อุดมสมบูรณ์สำหรับการทำการเกษตร เช่น อ่างเก็บน้ำคลองตรอน, แม่น้ำปาด, ห้วยอื่น ฯลฯ	/	/	/	/		
7. มีแหล่งทรัพยากรที่ดินที่เหมาะสมแก่การทำการเกษตร	/	/	/	/	/	/
8. มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถสูง	/	/	/	/	/	/
9. มีพืชเศรษฐกิจที่มีอัตลักษณ์ได้แก่ สับปะรดห้วยมุ่น กระเทียมน้ำปาด	/			/	/	/

ตารางที่ 13 ข้อมูลจุดอ่อนของอำเภอน้ำปาด จำแนกตามตำบล

จุดอ่อน	ตำบล					
	ห้วยมุ่น	น้ำไผ่	น้ำไคร้	แสนตอ	บ้านฝาย	เด่นเหล็ก
1. ราคาผลผลิตตกต่ำ ราคาต้นทุนการผลิตสูง	/	/	/	/	/	/
2. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่เพียงพอ	/	/				
3. มีคนว่างงานตามฤดูกาล ว่างงานหลังจากฤดูการทำเกษตร	/	/	/	/	/	/
4. ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย	/					/
5. ขาดแหล่งเงินทุน/แหล่งเงินทุนดอกเบี้ยสูง	/	/				
6. ขาดเครื่องมือ/อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ	/	/				
7. มีปัญหาหนี้สินซ้ำซ้อน	/	/	/	/	/	/
8. ขาดแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อการทำการเกษตร	/	/				
9. ไม่มีอาชีพเสริม มีรายได้ทางเดียว	/					

จากตารางจะเห็นว่า **จุดแข็ง** ของอำเภอน้ำปาดได้แก่ มีกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนมีภูมิปัญญาเด่น เช่น ทอผ้า จักสาน ทรัพยากรในชุมชนที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ เช่น ไม้ไผ่ นำมาจักสาน สถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เช่น อุทยานแห่งชาติกุสอญดาบ อุทยานแห่งชาติคลองตรอน มีที่ดินทำกินที่อุดมสมบูรณ์ มีความร่วมมือ/ความสามัคคีของชาวบ้าน มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมมีป่าที่อุดมสมบูรณ์และเป็นป่าเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้คนในชุมชน **จุดอ่อน** ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ ค่าครองชีพสูง ต้นทุนการผลิตสูง และราคาผลผลิตตกต่ำ ขาดแหล่งเงินทุน/แหล่งเงินทุนดอกเบี้ยสูง ขาดเครื่องมือ/อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ ปัญหาหนี้สินหลายทาง เบี้ยยังชีพคนชราไม่เพียงพอ คนว่างงานตามฤดูกาล คือนอกจากการทำเกษตรแล้วไม่มีอาชีพเสริมและขาดแหล่งน้ำในการประกอบอาชีพ

จากการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนต่าง ๆ จะเห็นได้ว่านอกจากแหล่งท่องเที่ยวและการค้าชายแดนซึ่งเป็นภาพรวมในระดับอำเภอแล้ว เมื่อวิเคราะห์ศักยภาพหรือจุดแข็งในรายตำบล จะเห็นได้ว่า ในแต่ละตำบล มีสิ่งที่คล้ายคลึงกันก็คือ การมีแหล่งทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ในด้านการประกอบอาชีพ มีแหล่งทรัพยากร ด้านการท่องเที่ยว มีภูมิปัญญาในการผลิตสิ่งของใช้เอง มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นที่มาของการรวมกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละตำบลเป็นจำนวนมากมายหลายกลุ่ม ซึ่งกลุ่ม กองทุนต่าง ๆ จากการศึกษาเบื้องต้นจะมีทั้ง กลุ่มที่เข้มแข็งแล้ว กลุ่มที่กำลังพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็ง และเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นใหม่ ศักยภาพดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจในเรื่องของการพัฒนา กลุ่ม กองทุนให้เกิดความเข้มแข็งจากปัจจัยที่มีอยู่ในกลุ่มและจากนอกกลุ่ม เพื่อที่จะสามารถจัดสวัสดิการให้กับคนที่เป็นสมาชิกและผู้ยากลำบากที่มีอยู่ในกลุ่มและชุมชนของตนเองได้มากขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาด้านอาชีพ วิถีชีวิตความเป็นอยู่เชื่อมโยงกับเรื่องของการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนได้เป็นประโยชน์ต่อไป

สถานภาพ ศักยภาพกลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชน อำเภอน้ำปาด

ฐานข้อมูลกลุ่ม กองทุน การสำรวจกลุ่มกองทุนจากการศึกษาจากเอกสารแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการพบว่าจำนวนกลุ่มกองทุนของอำเภอน้ำปาดมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 264 กองทุน จำแนกเป็น 6 ประเภทได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มกองทุน SML กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.) กลุ่มกองทุนสวัสดิการ กลุ่มอาชีพ และกองทุนอื่น ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ข้อมูลประเภทของกองทุนในแต่ละตำบล

ตำบล ประเภทกองทุน	แสนโต	น้ำเฒ่า	น้ำไคร้	บ้านฝาย	เด่นเหล็ก	ห้วยมน	รวม
กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้าน	8	8	7	8	6	8	45
กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต	8	8	7	8	6	8	45
SML	8	8	7	8	6	8	45
กขคจ.	4	4	4	4	3	4	23
สวัสดิการวันละ 1 บาท	2	0	0	4	1	0	7
กลุ่มอาชีพ, กองทุนอื่น ๆ	19	16	21	19	17	7	99
รวม	49	44	46	51	39	35	264

ตารางที่ 15 ข้อมูลกลุ่ม กองทุน ที่มีการออมทรัพย์ในอำเภอน้ำปาด

ตำบล จำนวนเงินทุน	แสนต่อ	น้ำไฟ	น้ำได้	บ้านฝาย	เด่นเหล็ก	ห้วยใหม่	รวม
กองทุนหมู่บ้าน	12,600,000	11,600,000	10,100,000	11,800,000	9,600,000	10,200,000	57,260,000
ออมทรัพย์เพื่อ การผลิต	1,623,986	1,027,639	1,312,656	1,517,642	910,144	446,470	6,838,537
SML	2,200,000	1,800,000	1,650,000	2,150,000	1,450,000	1,200,000	10,450,000
กขคจ.	480,000	450,000	470,000	480,000	370,000	400,000	2,650,000
สวัสดิการวันละ 1 บาท	152,369	0	0	275,434	125,349	0	152,369
กลุ่มอาชีพ, กองทุนอื่นๆ	850,000	350,000	720,000	690,000	550,000	250,000	3,410,000
รวม	17,906,355	15,227,639	14,252,656	16,913,076	13,005,493	12,496,470	78,092,689

จากตารางพบว่า จำนวนเงินออมของกลุ่มที่มีการออมเงิน พบว่า มีเงินออมรวมกัน 78,092,689 บาท และมีการจัดสวัสดิการตารางที่ 16 มีการจัดสวัสดิการรวมทุกประเภทเป็นจำนวนเงิน 229,150 บาท เมื่อเทียบกับเงินออมแล้วการจัดสวัสดิการคิดเป็นเพียง 0.03 % ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนเงินออมที่มีอยู่

การบริหารจัดการกลุ่ม กองทุนส่วนใหญ่บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการมีประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรณญิก และกรรมการฝ่ายต่าง ๆ กรรมการที่ทำงานหนักนอกจากประธานและเลขานุการก็คือ เภรณญิก เนื่องจากต้องรับผิดชอบด้านการเงินรับจ่ายและทำบัญชี พร้อมรับการตรวจสอบ

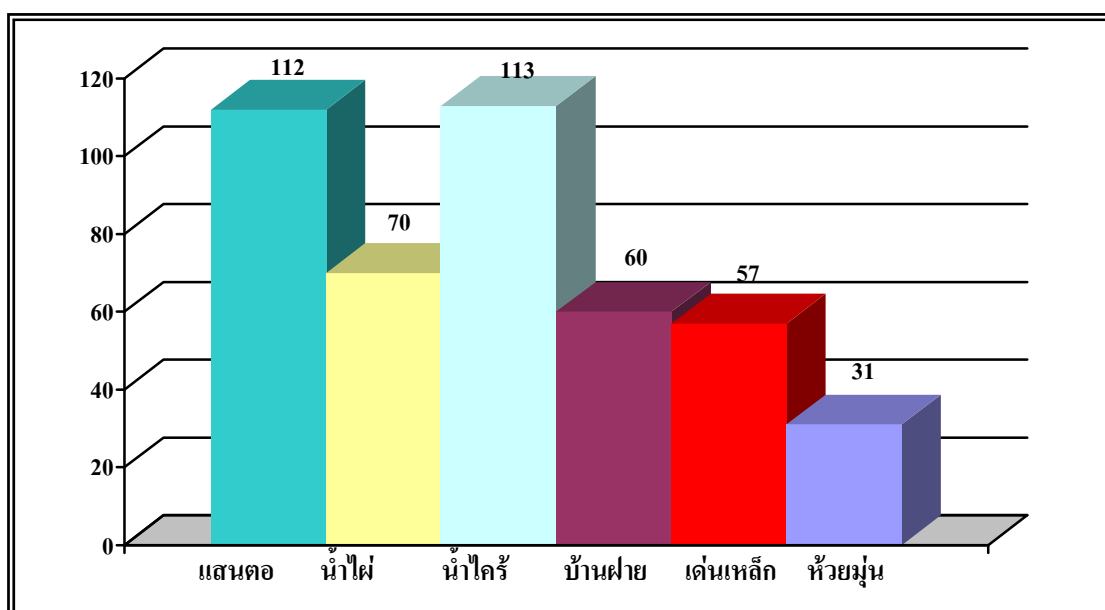
กิจกรรมการจัดสวัสดิการ ส่วนใหญ่เป็นการเสริมส่วนที่ขาดโดยการสงเคราะห์แบบให้เปล่า ได้แก่ การให้เงินช่วยเหลือกรณี งานศพ เจ็บป่วย ทุนการศึกษา เด็กเกิดใหม่ ผู้สูงอายุ ทุนอาหารกลางวัน และการกู้ยืม เป็นต้น ประเภทของการจัดสวัสดิการโดยสรุปแสดงดังตารางต่อไป

ตารางที่ 16 ประเภทของการจัดสวัสดิการของกองทุนในชุมชน

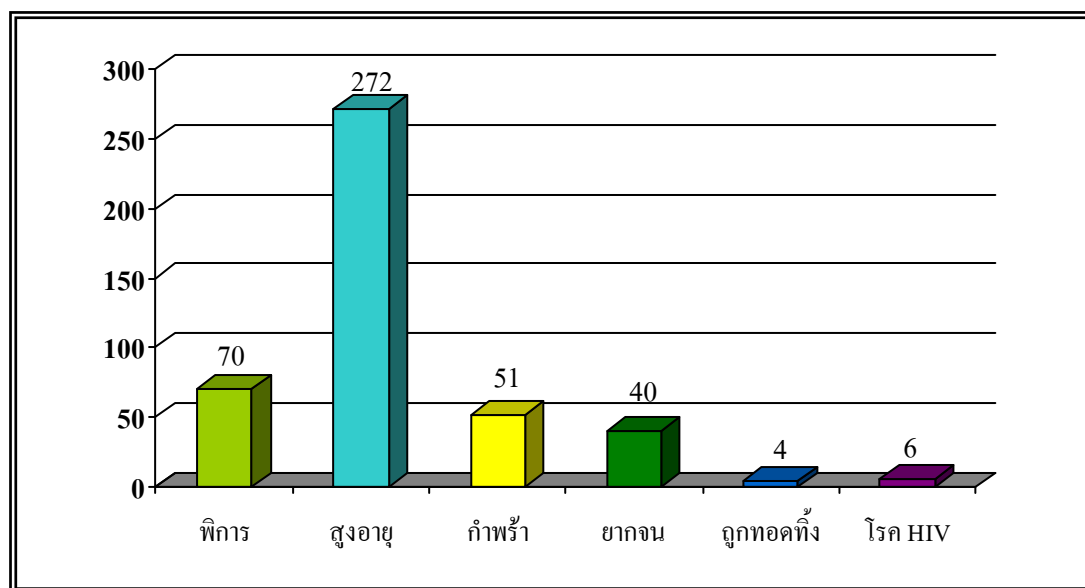
ประเภท	งานศพ	ป่วย	ทุนการศึกษา	เด็กเกิดใหม่	ผู้สูงอายุ	อาหารกลางวัน	รวม
กองทุนหมู่บ้าน	73,000	11,000	55,000	1,000	10,000	25,000	175,000
ออมทรัพย์เพื่อการผลิต	4,700	2,500	1,500	-	-	-	8,700
SML	1,200	-	-	-	-	-	1,200
กขคจ.	2,000	1,500	500	-	-	-	4,000
สวัสดิการวันละ 1 บาท	17,500	11,510	-	-	-	-	9,010
กลุ่มอาชีพ, กองทุนอื่น ๆ	5,000	3,240	2,200	-	800	-	11,240
รวม	103,400	28,750	59,200	1,000	10,800	25,000	229,150

ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการกองทุนฯ

ก. ผู้ยากลำบาก/ผู้ด้อยโอกาส จากการสำรวจข้อมูลกลุ่มผู้ยากลำบาก จากเอกสาร และการเก็บข้อมูลจากการสำรวจกลุ่มกองทุนชุมชนและกลุ่มผู้ยากลำบาก ปรากฏผลเบื้องต้นดังแผนภูมิต่อไปนี้

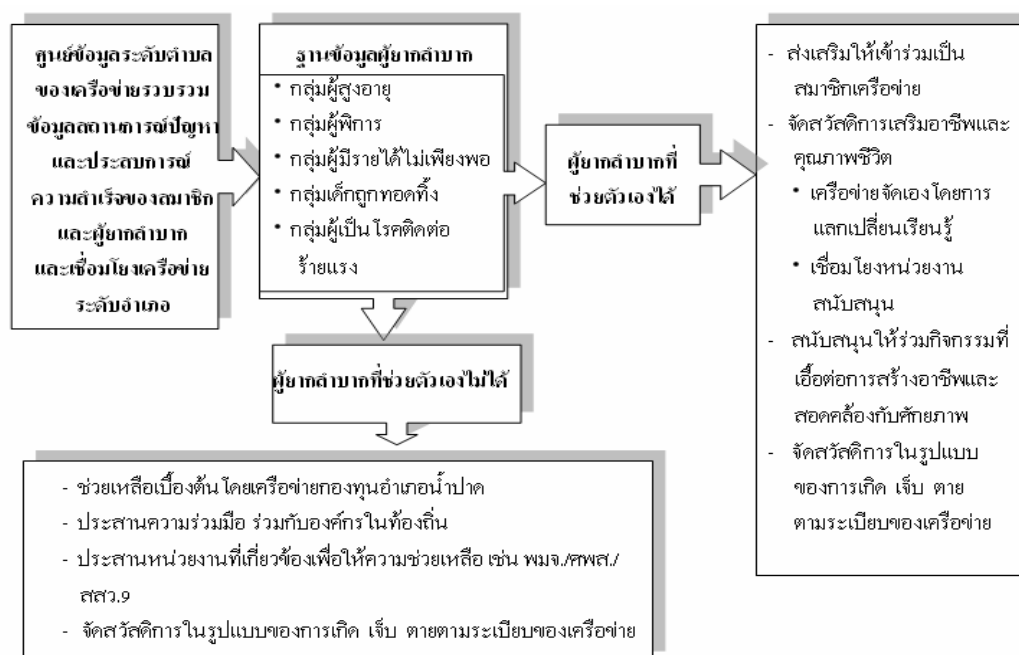

แผนภูมิที่ 4 ข้อมูลผู้ยากลำบากแยกรายตำบล

แผนภูมิที่ 5 จำนวนผู้ยากลำบากจำแนกตามประเภทของความยากลำบาก

ข. รูปแบบของระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดสวัสดิการที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก การใช้ฐานข้อมูลเพื่อจัดสวัสดิการต่อผู้ยากลำบากมีรูปแบบดำเนินการโดยสรุปดังภาพต่อไปนี้

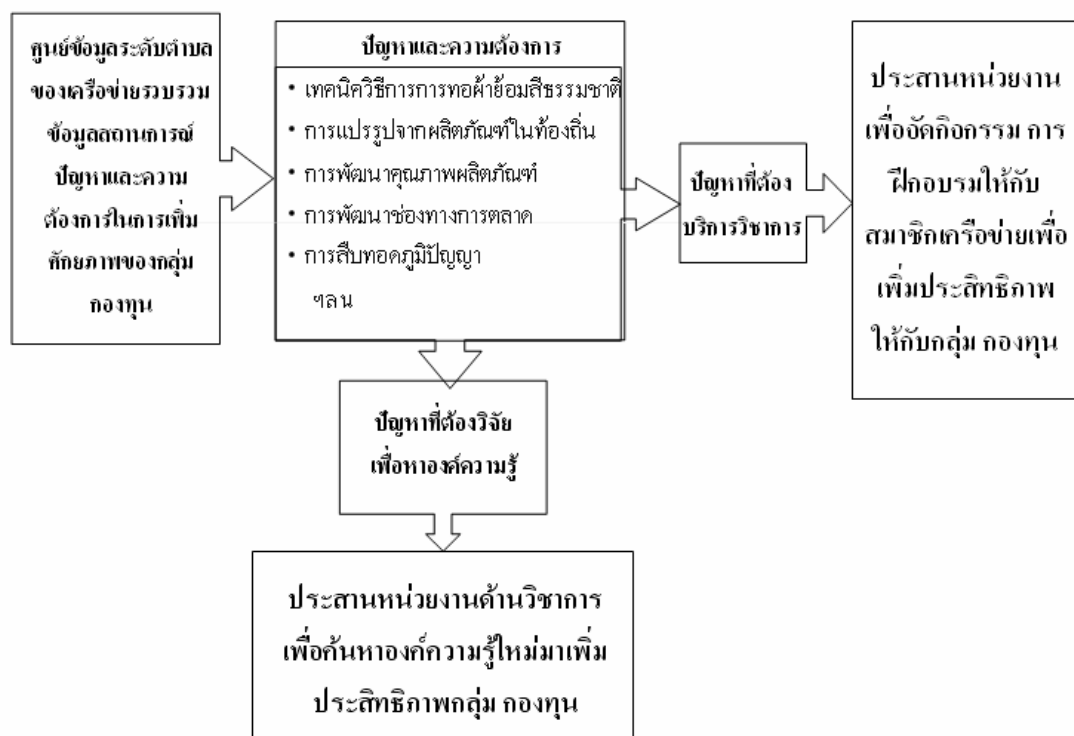
ภาพที่ 6 รูปแบบการใช้ฐานข้อมูลเพื่อจัดสวัสดิการต่อผู้ยากลำบาก

ค. ปัญหาและความต้องการในการพัฒนากลุ่ม กองทุน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของ ปัญหาและความต้องการจากการสำรวจข้อมูลกลุ่มทั้งหมด 264 กลุ่ม จาก 6 ตำบลของอำเภอน้ำปาด พบปัญหาและความต้องการในการพัฒนากลุ่มกองทุนที่สำคัญจัดหมวดหมู่ได้ 8 กลุ่ม ได้แก่ 1) เทคนิควิธีการการทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ 2) การแปรรูปจากผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น 3) การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ 4) การพัฒนาช่องทางการตลาด 5) การสืบทอดภูมิปัญญา 6) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ 7) การทำปุ๋ยชีวภาพ 8) การทำบัญชี เมื่อจำแนกกลุ่มปัญหาความต้องการตามแหล่งข้อมูลที่เป็นกลุ่มกองทุนบางส่วนปรากฏผลโดยสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 กรณีตัวอย่างการเชื่อมโยงฐานข้อมูลปัญหาและความต้องการกับองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อ การพัฒนากลุ่ม กองทุนของสมาชิกและผู้ยากลำบาก

ชื่อกลุ่ม	ปัญหาและ ศักยภาพ	ความต้องการ สิ่งสนับสนุน	หน่วยงานที่ส่งเสริม กิจกรรมการฝึกอบรม
กลุ่มทอผ้าบ้านท่าโพธิ์ หมู่ 1 ต. เด่นเหล็ก และกลุ่มทอผ้ากลุ่มอื่น ๆ	ผ้าย้อมสีเคมี มีผลต่อสุขภาพ	การย้อมสีผ้าทอจากวัสดุธรรมชาติ	ศูนย์คลินิกเทคโนโลยี ม. ราชภัฏอุดรดิตถ์
กลุ่มผู้ปลูกสับปะรด ห้วยมุ่น ต. ห้วยมุ่น	สับปะรด มีราคาถูก	การแปรรูปสับปะรด	คณะเกษตรศาสตร์ และสถาบันวิจัยและผลิตภัณฑ์ชุมชน ม. ราชภัฏอุดรดิตถ์
กลุ่มผู้ปลูกสับปะรด ห้วยมุ่น ต. ห้วยมุ่น	มีเศษใบและจุก สับปะรดเหลือทิ้งจำนวนมาก	อบรมการทำกระดาส จากโยสับปะรด	วิทยากรผู้มีประสบการณ์จาก จ. พิษณุโลก

การจัดการความรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริการวิชาการและวิจัยเพื่อพัฒนากลุ่ม กองทุน และการจัดการข้อมูลในส่วนของฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาความต้องการของกลุ่ม กองทุนและ ผู้ยากลำบากเพื่อการใช้ประโยชน์ที่สนองต่อการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง แสดงดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 7 รูปแบบการจัดฐานข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนากลุ่ม กองทุน และผู้ยากลำบาก

ง. หน่วยงานสนับสนุนเพื่อร่วมพัฒนาสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการ

เมื่อปัญหาความต้องการจากกลุ่ม กองทุน ๒ ได้รับการวิเคราะห์ ในรายละเอียด จะพบว่ามีส่วนที่เกี่ยวข้องกัน 2 ส่วน ปัญหาที่ต้องแก้ด้วยการให้ความรู้ การฝึกอบรมหรือการบริการวิชาการและปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบหรือขาดความรู้ จำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ ภาควิชาหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในส่วน ปัญหาที่ต้องแก้ด้วยการให้ความรู้ การฝึกอบรมหรือการบริการวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ ที่สำคัญคือ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9 ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 72 พัฒนาสังคมจังหวัดอุดรดิตถ์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ องค์การปกครองระดับอำเภอ สถานศึกษาในท้องถิ่น พัฒนาชุมชน หอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ SME สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 3 ส่วน ปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบ ต้องทำการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ จำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยดำเนินการวิจัยหาความรู้ใหม่เพื่อพัฒนากลุ่ม กองทุนให้มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน

อำเภอน้ำปาด

การพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาด ผลการดำเนินการจำแนกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ กระบวนการบูรณาการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก และรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก

กระบวนการบูรณาการกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก

ก. กระบวนการบูรณาการกลุ่มกองทุนอำเภอน้ำปาด

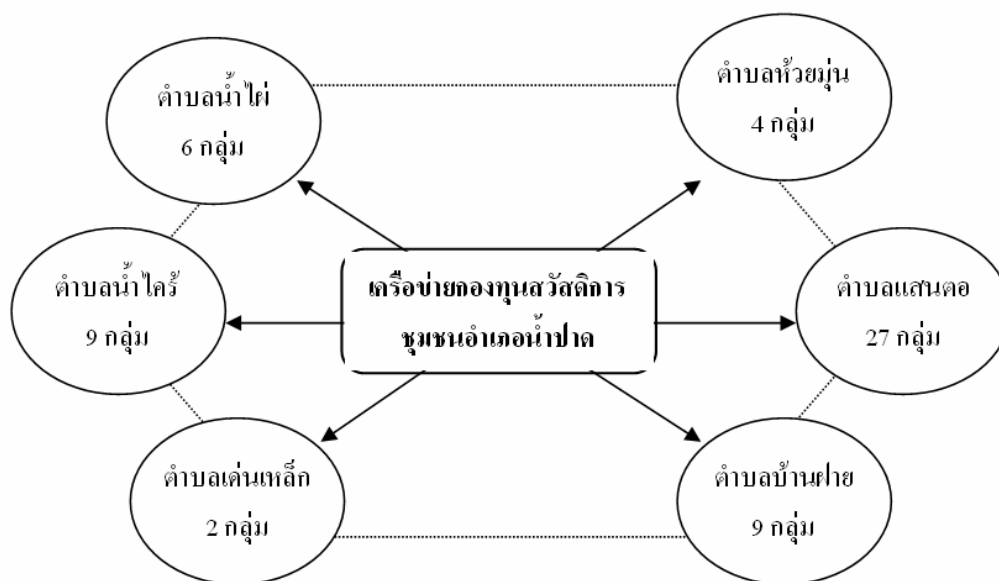
กระบวนการบูรณาการเครือข่ายกลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาดมีกระบวนการมีจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ ระยะแรกเป็นช่วงเตรียมการ มีกิจกรรมหลักคือ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบริบทชุมชน ฐานคิดเกี่ยวกับเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอและกำหนดกรอบประเด็นวิจัยเพื่อจัดทำแผนวิจัยแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 2 เป็นช่วงระหว่างดำเนินการกิจกรรมได้แก่ การรวบรวมข้อมูล สถานภาพ ศักยภาพ กลุ่ม กองทุนผู้ยากลำบาก การพัฒนาแกนนำการบริหารจัดการด้วยกระบวนการจัดการความรู้ การออกแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนฯ และจัดทำกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และการปฏิบัติตามรูปแบบเครือข่ายกองทุนฯ ที่ออกแบบไว้ รวมทั้งมีการติดตามประเมินและใช้ผลปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่อง จากนั้นจึงมีการจัดการความรู้และถอดบทเรียนเพื่อการต่อยอดและขยายผล สำหรับระยะที่ 3 เป็นการดำเนินงานหลังการวิจัย ซึ่งเป็นช่วงที่จะส่งต่อให้คณะกรรมการเครือข่ายขับเคลื่อนงานต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพกิจกรรมหลักจึงประกอบด้วย การจัดทำคู่มือการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนฯแบบมีส่วนร่วม ทำแผนพัฒนางานต่อเนื่อง และพัฒนากลไกเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรสนับสนุนทั้งภายในและภายนอก นำเสนอร่างแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 8 กระบวนการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำป่าด

ข. เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำป่าด

กลุ่มกองทุนภายในอำเภอน้ำป่าดเคยดำเนินการร่วมกันในรูปแบบเครือข่ายกองทุนในระดับตำบล แต่การดำเนินงานที่ผ่านมาเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ดังนั้นการพัฒนาเครือข่ายกองทุนระดับอำเภอ ในการศึกษารุ่นนี้จึงเน้นความสนใจของกลุ่มกองทุนโดยมีการเปิดรับสมัครกลุ่มกองทุนเข้าเป็นสมาชิกของเครือข่ายกองทุนระดับอำเภอจากแต่ละพื้นที่ทั้ง 6 ตำบลด้วยความสมัครใจ ซึ่งเป็นการผูกโยงให้เกิดกลไกการดำเนินงานร่วมกันในระดับตำบลผ่านการดำเนินงานร่วมกันในระดับอำเภอ ปัจจุบันมีกองทุนเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำป่าดทั้งหมด 57 กองทุน นำเสนอดังภาพต่อไปนี้

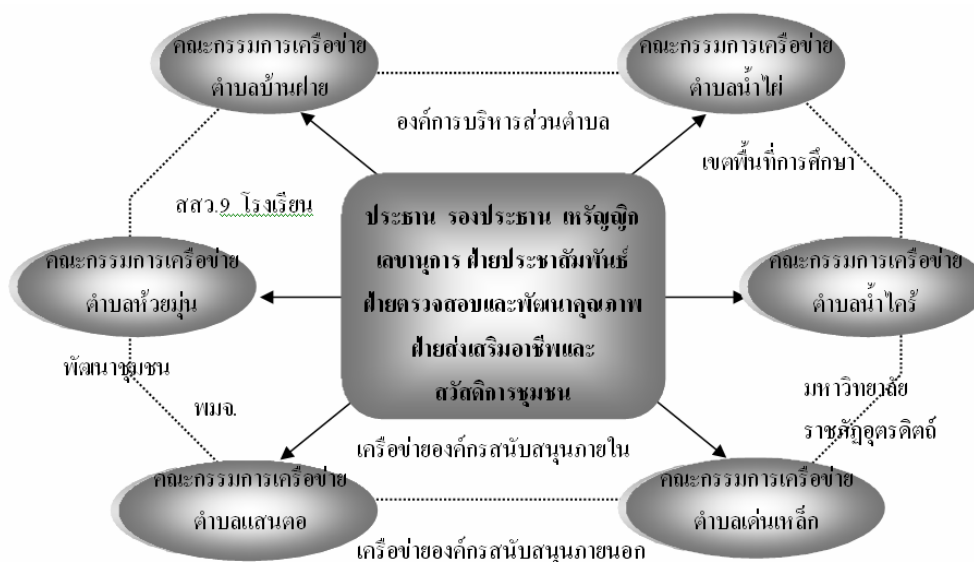
ภาพที่ 9 เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาด

รูปแบบ การบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก

พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก จำแนกประเด็นการนำเสนอเป็น 6 ส่วน ได้แก่ รูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก โครงสร้างคณะกรรมการเครือข่ายกองทุน วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์ของเครือข่ายกองทุน การระดมเงินรายได้ของเครือข่ายกองทุนฯ รูปแบบการจัดสวัสดิการที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก และการใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและผู้ยากลำบาก

ก. รูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก

การบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการ มีแหล่งที่มาของเงินทุน 3 ช่องทาง คือ 1) ถือหุ้น (แบบบังคับพื้นฐาน) และ 2) ออมทรัพย์ (แบบเสริม) แบ่งสรรนำไปลงทุนโดยการปล่อยกู้ยืมแล้วจึงนำดอกผลกำไรมาสมทบการจัดสวัสดิการ และเงินออมทรัพย์แบ่งมาจัดสวัสดิการโดยตรงและการหาเงินสมทบจากแหล่งภายนอก เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดทอดผ้าป่า การจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น

ภาพที่ 11 โครงสร้างคณะกรรมการบริหารเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน อ.น้ำปาด

ค. วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์ของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการ วิสัยทัศน์

“เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอ น้ำปาด เป็นองค์กรที่มีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาต่อเนื่องสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สมาชิกและผู้ยากลำบากโดยมีการระดมทุนนำมาบริหารจัดการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อการจัดสวัสดิการอย่างเป็นธรรมเพื่อการพึ่งตนเอง เกื้อกูลกัน และแบ่งปันผู้ยากลำบาก ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

พันธกิจ

เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อกลุ่มผู้ยากลำบาก อำเภอ น้ำปาด จังหวัดอุดรดิต์ มีพันธกิจหลักที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

1. เป็นศูนย์กลางในการบริหารงานการจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากในพื้นที่
2. เป็นศูนย์กลางในการประสานงานเพื่อการดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก กับองค์กรท้องถิ่นในพื้นที่ และหน่วยงานหนุนเสริม
3. จัดหาแหล่งทุน และหนุนเสริมการสร้างศักยภาพของสมาชิกและผู้ยากลำบากในพื้นที่เพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

4. สนับสนุน เผยแพร่ และถ่ายทอดรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากในพื้นที่สู่พื้นที่อื่นต่อไป

ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การใช้ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อการบริหารจัดการเรียนรู้การพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความมั่นคงในชุมชนอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาอย่างบูรณาการต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือเพื่อการเสริมศักยภาพการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการที่เอื้อต่อสมาชิกและผู้ยากลำบากอย่างมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์

การจัดตั้งเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อกลุ่มผู้ยากลำบาก อำเภอ น้ำปาด จังหวัดอุดรธานี แกนนำกลุ่มกองทุนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกันคือ

1. เพื่อระดมทุนเข้าเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน
2. เพื่อช่วยเหลือด้านสวัสดิการต่าง ๆ แก่สมาชิก และผู้ยากลำบาก
3. เพื่อสมาชิกกองทุนได้ช่วยเหลือกันเอง
4. เพื่อเสริมสร้างอาชีพ คุณภาพชีวิตและปลูกจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อ

สังคม

5. เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
6. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ให้เกิดในชุมชน

ง. การระดมเงินรายได้และการจัดการการเงินของเครือข่ายกองทุนฯ

จากการปรึกษาหารือระดมความคิดร่วมกันระหว่างคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนฯ กับองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันหาแนวทางการระดมเงินทุนและการจัดการการเงินได้ข้อสรุป 3 แนวทาง ดังนี้

1. รูปแบบการรวมหุ้น โดยให้กลุ่มกองทุนต่างๆที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน จะต้องสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายกองทุนฯและแจ้งความประสงค์ในการลงหุ้นตามระเบียบที่กำหนดไว้ แล้วนำเอาเงินที่เป็นค่าหุ้นมาตั้งเป็นเงินกองกลางของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อหารายได้นำมาจัดสรรใช้ในการบริหาร ดำเนินงาน เครือข่ายกองทุนฯ เพื่อที่จะทำให้เกิดเป็นรายได้ ดังนั้นทางคณะกรรมการจึงตกลงกันว่า จะนำเงินให้สมาชิกที่มีคุณสมบัติตามระเบียบของเครือข่ายกองทุนฯ ขอกู้เงินของเครือข่ายกองทุนฯ โดยแบ่งการกู้เป็น 2

แบบคือ แบบการกู้ปกติและแบบการกู้ฉุกเฉินแล้วคิดดอกเบี้ยจากผู้กู้เป็นรายปีสำหรับการกู้แบบปกติและสำหรับการกู้แบบเงินกู้ฉุกเฉินจะคิดดอกเบี้ยเป็นราย 3 เดือน และเมื่อมีผลกำไรจากการกู้เงินทางคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนฯจะนำเอาผลกำไรมาแบ่งเป็นการจ่ายเงินตามระเบียบดังนี้

1. เป็นเงินปันผลสำหรับสมาชิก
2. เป็นเงินค่าดำเนินงานของเครือข่ายกองทุนฯ
3. เป็นเงินสวัสดิการช่วยเหลือ

โดยแบ่งตามอัตราส่วนที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบของเครือข่ายกองทุนฯ ในกรณีเงินสวัสดิการช่วยเหลือ ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สำหรับสมาชิกของเครือข่ายกองทุนฯ
2. สำหรับผู้ยากลำบากและสาธารณะประโยชน์ทั่วไป

2. รูปแบบการออมทรัพย์ของสมาชิก โดยจะให้สมาชิกของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่ซื้อหุ้นไปแล้วนั้นได้มีการออมเงินควบคู่ไปด้วย ดังนั้นจึงเปิดให้กองทุนต่างๆที่เป็นสมาชิกเข้ามาออมเงินกับเครือข่ายกองทุนฯ โดยไม่ได้บังคับแล้วแต่ว่าสมาชิกใดมีความพร้อมที่จะออมเงินกับเครือข่ายกองทุนฯแต่ละต้องออมทรัพย์ในรูปแบบดังนี้ ต้องแจ้งความจำนงค์ ที่จะออมทรัพย์เป็นจำนวนเงินเท่าใดและจะต้องส่งเงินออมทรัพย์เป็นรายเดือนเท่ากันทุกเดือน เช่น กองทุน ก. มีความประสงค์จะออมทรัพย์เดือนละ 100 บาท ก็จะต้องส่งเงินออมทรัพย์เท่ากันทุกเดือนไปตลอด จนกว่าจะมีความประสงค์ ยกเลิกสัญญาดังกล่าว หรือมีความประสงค์ที่จะลาออกจากการเป็นสมาชิกของเครือข่ายกองทุนฯ หรือผิดกฎระเบียบ ข้อบังคับของเครือข่ายกองทุนฯ

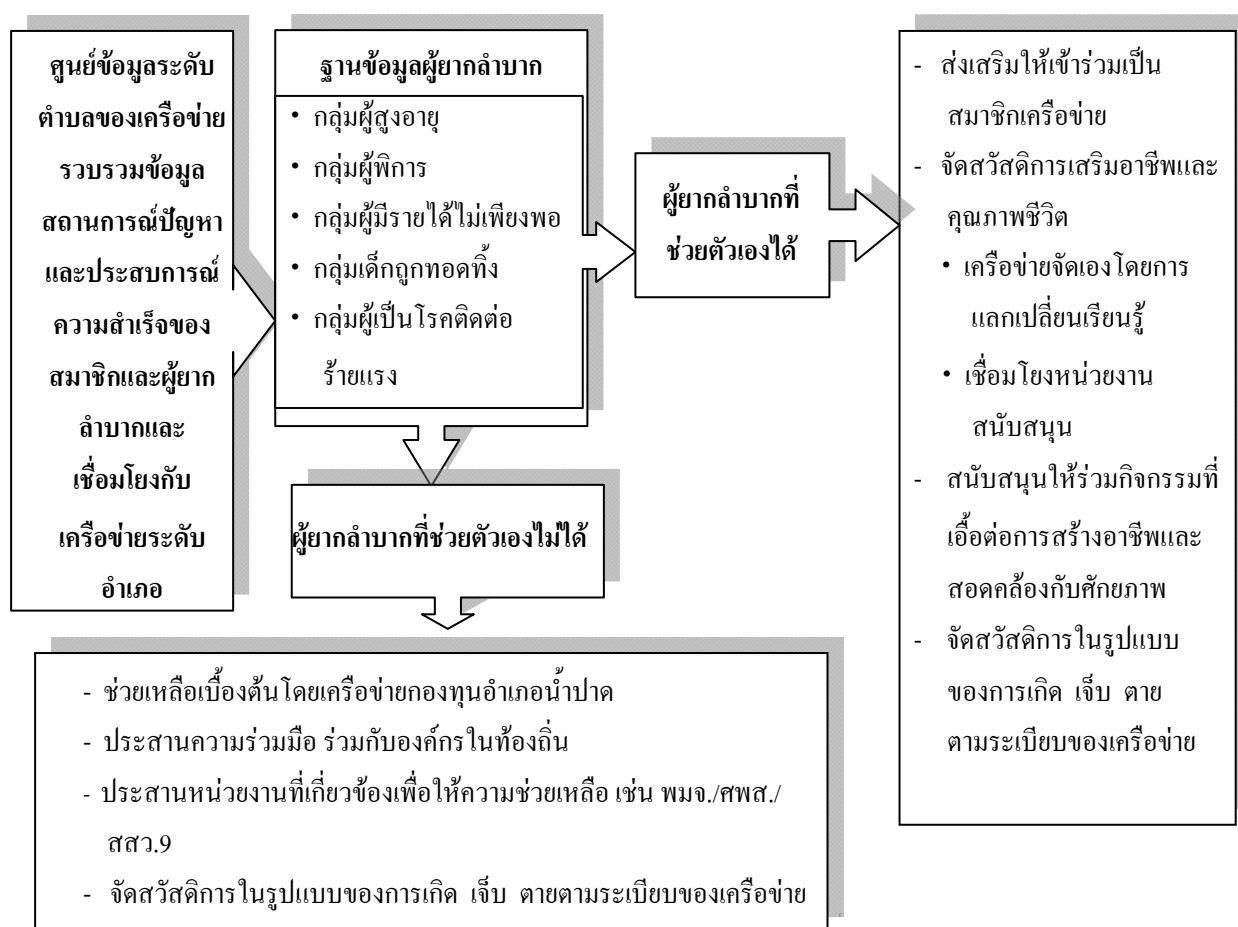
สำหรับเงินจากการออมทรัพย์ก็จะนำไปบริหารจัดการให้ก่อเกิดผลกำไรเช่นเดียวกับรูปแบบการซื้อหุ้นคือการนำเงินออมทรัพย์ให้สมาชิกของเครือข่ายกองทุนฯกู้ยืมส่วนผลกำไรจากการกู้ก็จะนำมาแบ่งตามสัดส่วนเช่นเดียวกับรูปแบบการซื้อหุ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกและผู้ยากลำบากที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือตามวัตถุประสงค์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน

3. รูปแบบการหารายได้สมทบ การหารายได้จากกิจกรรมตามที่สมาชิกและคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนฯร่วมกันดำเนินการ ได้แก่ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยว การทอดผ้าป่า การบริจาคสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

จ. รูปแบบการสวัสดิการที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก

การจัดสวัสดิการที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก คณะกรรมการเครือข่ายกองทุนฯได้ใช้ฐานข้อมูลสถานการณ์ปัญหาและประสบการณ์ความสำเร็จของสมาชิกและผู้ยากลำบากจากศูนย์ข้อมูลระดับตำบล ซึ่งได้มีการจำแนกประเภทของผู้ยากลำบากเป็นกลุ่มผู้ยากลำบากที่ช่วยเหลือตัวเองได้และกลุ่มผู้ยากลำบากที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้โดยกลุ่มผู้ยากลำบากที่ช่วยเหลือตัวเองได้เครือข่ายจะ

ส่งเสริมให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย จัดอาชีพเสริม สนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมที่เอื้อต่อการสร้างอาชีพตามศักยภาพสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ และจัดสวัสดิการในรูปแบบอื่น ๆ ตามระเบียบและศักยภาพของเครือข่าย ส่วนกลุ่มผู้ยากลำบากที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ทางเครือข่ายจะประสานความร่วมมือกับเครือข่าย องค์กรในท้องถิ่นประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือ เช่น พมจ. ศพส. สสว.9 และสวัสดิการในรูปแบบของการเกิด เจ็บ ตายตามระเบียบของเครือข่าย ดังแผนต่อไปนี้

ภาพที่ 12 รูปแบบการใช้ฐานข้อมูลเพื่อจัดสวัสดิการสำหรับผู้ยากลำบาก

จ. การใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและผู้ยากลำบาก

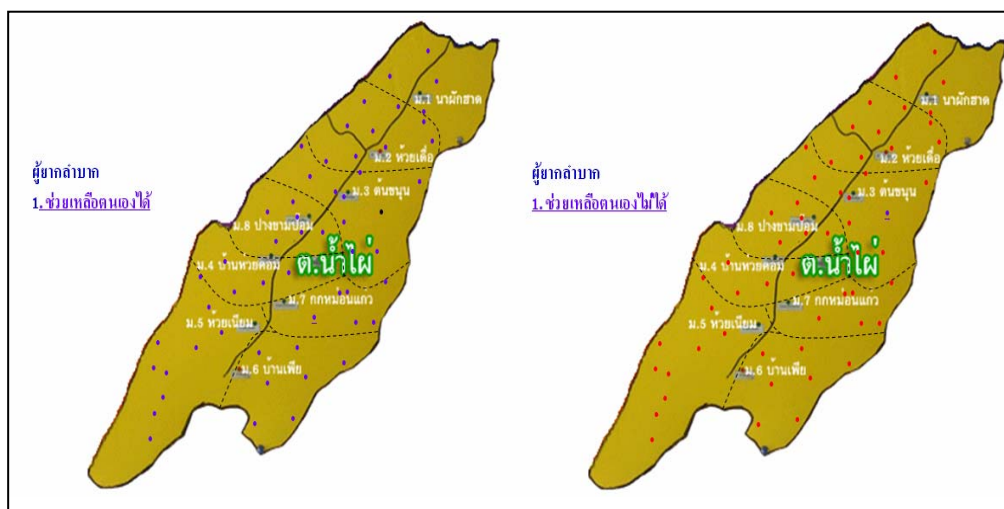
จากการรวบรวมข้อมูลผู้ยากลำบากได้มีการนำข้อมูลมาจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนฯ โดยเบื้องต้นได้จัดระบบข้อมูลในเว็บไซต์ <http://uttaradit.uru.ac.th/~research/> และจัดทำคู่มือเพื่อการใช้ประโยชน์ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง กรณีตัวอย่างการใช้ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการเครือข่ายกองทุน เริ่มจากหน้าหลักของเว็บไซต์ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 13 หน้าหลักเว็บไซต์ฐานข้อมูลเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอ น้ำป่า

ภาพที่ 14 การใช้ข้อมูลสารสนเทศผู้ยากลำบาก

ภาพที่ 15 กรณีตัวอย่างฐานข้อมูลสารสนเทศผู้ยากลำบากตำบลน้ำไผ่

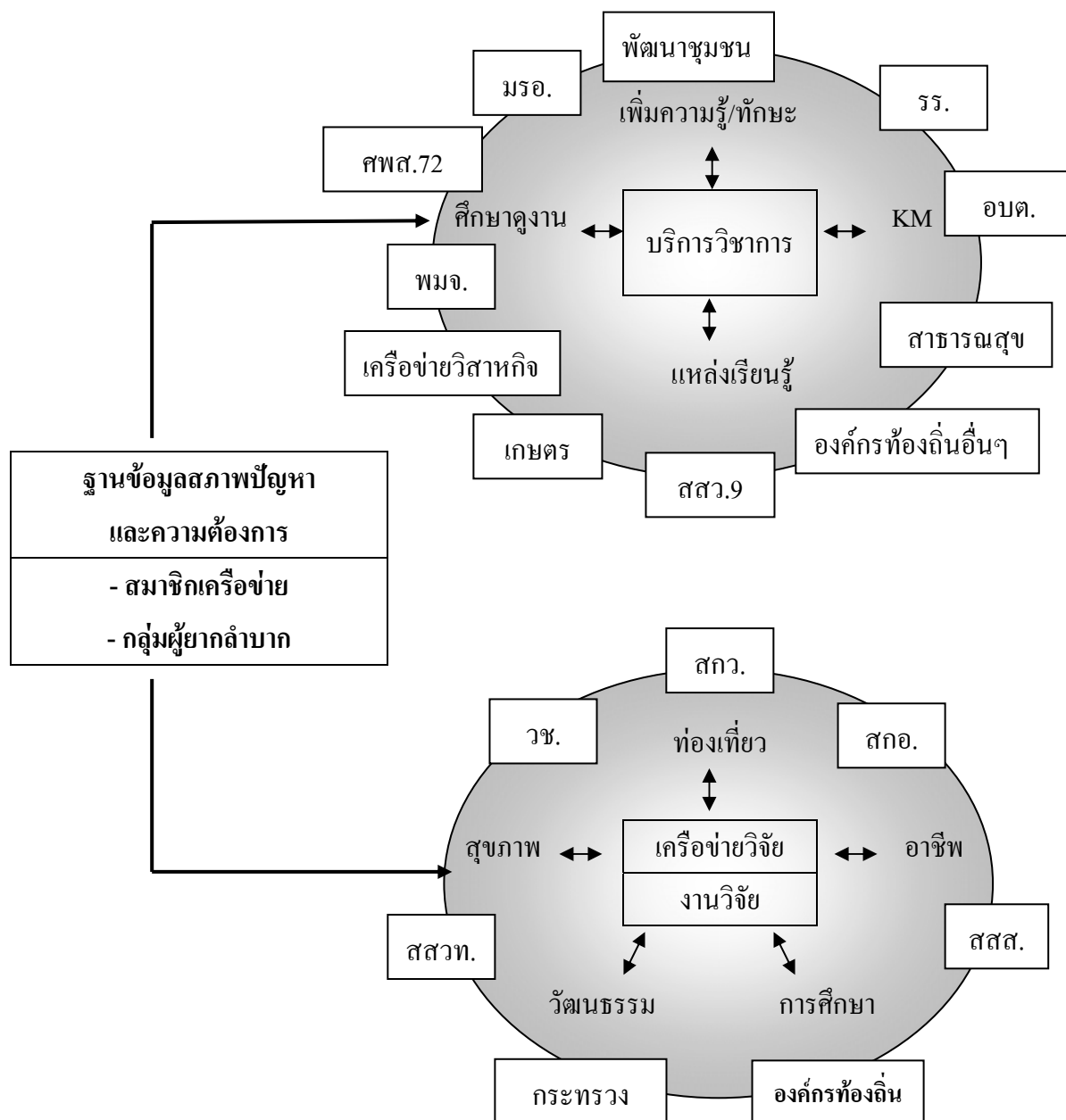
ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก

ในการทดลองปฏิบัติการตามรูปแบบของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำป่าด รูปแบบการจัดการสวัสดิการสำคัญมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มกองทุนและผู้ยากลำบากเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนโดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ที่สนองต่อปัญหาและความต้องการของกลุ่มด้วยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ดังนั้นผลการศึกษาในส่วนนี้ จึงจำแนกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ รูปแบบความร่วมมือขององค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นและกรณีตัวอย่างการจัดสวัสดิการที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพ

รูปแบบความร่วมมือขององค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน

การจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่น มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของกองทุน/เครือข่ายและกลุ่มผู้ยากลำบากในอำเภอน้ำป่าด เพื่อนำมาจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง โดยแยกสภาพปัญหาและความต้องการเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สามารถจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการวิชาการ และกลุ่มที่

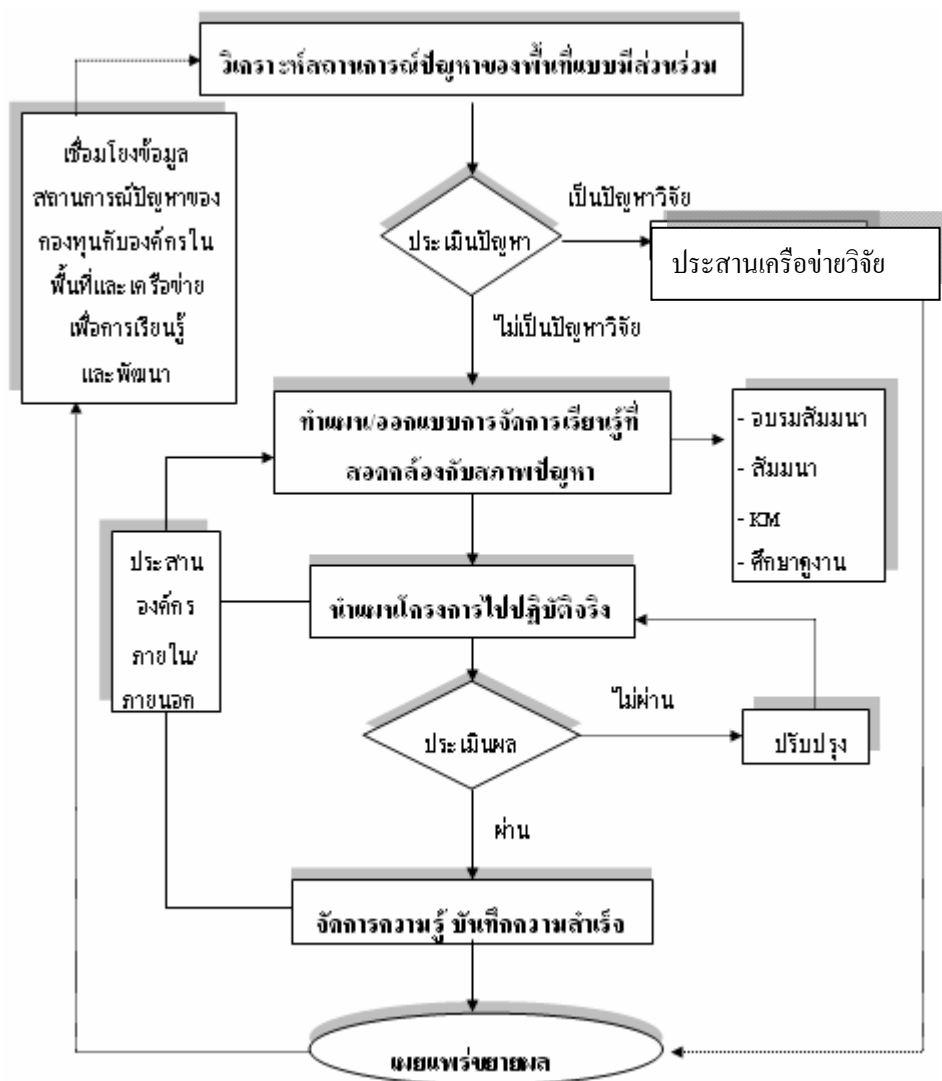
สามารถจัดการความรู้ได้โดยผ่านกระบวนการด้านการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมหรือองค์ความรู้ใหม่ร่วมกัน สำหรับสภาพปัญหาและความต้องการที่มีนวัตกรรมหรือองค์ความรู้อยู่แล้ว สามารถจัดการเรียนรู้โดยการบริการวิชาการ ซึ่งมีแนวทางการจัดการได้หลากหลายเช่น การจัดการความรู้ (KM) การจัดกิจกรรมเพิ่มความรู้และทักษะโดยการอบรมสัมมนา การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงานและการจัดกิจกรรมบริการวิชาการรูปแบบอื่น ๆ โดยเชื่อมโยงองค์กรท้องถิ่นเข้าหนุนเสริมในกิจกรรมการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละองค์กร ซึ่งอาจมีการประสานแผนการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องเชื่อมโยงกัน ส่วนสภาพปัญหาและความต้องการที่ต้องทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างนวัตกรรมหรือองค์ความรู้ใหม่ มีการรวบรวมโจทย์วิจัยตามประเด็นที่พบในแต่ละด้าน เช่น ด้านการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการศึกษา และด้านสุขภาพ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยกับองค์กรทางภาควิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อดำเนินการและประสานแหล่งทุนสนับสนุน รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 16 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน
โดยองค์กรท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน

จากการทดลองปฏิบัติการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มกองทุนที่เื้อต่อผู้ยากลำบาก โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่สนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มกองทุนช่วยให้ได้ข้อสรุปกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งแสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 17 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน

จากภาพจะเห็นว่าระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่น มีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหารวมกับองค์กรในพื้นที่รับผิดชอบ

ขั้นที่ 2 ออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ ศึกษาดูงาน กองทุนที่มีการจัดสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ (เครือข่ายองค์กรออมทรัพย์ชุมชน จังหวัดลำปาง) ออมทรัพย์วันละบาท สวัสดิการโดยชุมชนเพื่อชุมชน อบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนสำหรับเยาวชน

ในท้องถิ่นโดยความร่วมมือกับสถานศึกษาในพื้นที่เพื่อขยายผลการจัดทำบัญชีครัวเรือนไปยังชุมชนเป็นการสร้างวัฒนธรรมการออม ซึ่งเป็นผลโดยตรงที่จะก่อให้เกิดสวัสดิการสังคม ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่าย เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน ครอบครัวหันหน้าเข้าหากัน

ขั้นที่ 3 นำแผน/โครงการการจัดการเรียนรู้ไปปฏิบัติจริง ประเมินระหว่างดำเนินการ และประเมินสรุปผล

ขั้นที่ 4 จัดการความรู้ และบันทึกความสำเร็จเพื่อสร้างต้นแบบการบริหารวิชาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรขององค์กรท้องถิ่น ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยเชิญผู้แทนกองทุนประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนชุมชน และมีการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ยากลำบาก มาเล่าประสบการณ์ความสำเร็จ (Best Practice) และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกเดือนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการกองทุน (ส.ค./ก.ย./ต.ค./พ.ย) และจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จ นำประสบการณ์ที่ได้มาจัดการความรู้รับเข้ากับบริบททุกพื้นที่ของชุมชนอำเภอหน้าป่าด

ขั้นที่ 5 นำต้นแบบที่ได้ไปใช้และเผยแพร่ ขยายผลโดยเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของกลุ่มองค์กรเพื่อการยกระดับคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

กรณีตัวอย่างการจัดสวัสดิการที่มุ่งเน้นการเสริมประสบการณ์ด้านอาชีพ

จากการเชื่อมโยงข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของสมาชิกและผู้ยากลำบากในเครือข่ายกองทุนพบว่า เป็นปัญหาที่ต้องการให้มีการเสริมคุณภาพชีวิตและเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้เป็นส่วนใหญ่ คณะกรรมการเครือข่ายกองทุนจึงจัดให้มีโครงการอบรมและศึกษาดูงานเพื่อเสริมประสบการณ์ทั้งหมด 11 โครงการ ได้แก่ โครงการอบรมแปรรูปสัปปะรดโดยความร่วมมือของคณะเกษตรศาสตร์ โครงการอบรมการซ่อมสีผ้าทอจากวัสดุธรรมชาติโดยความร่วมมือของศูนย์คลินิกเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โครงการอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและอาชีพโรงเรียนปากปาด และโรงเรียนบ้านทรายขาวโดยนักศึกษาเอกจิตวิทยาองค์การ โครงการอบรมทำกระดาดจากใบสัปปะรดโรงเรียนบ้านหัวมุ่น โครงการเผาถ่านจากแกนข้าวโพดด้วยเตาอิวาเตะที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ โครงการอบรมทำปุ๋ยชีวภาพที่ตำบลเด่นเหล็ก โครงการอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โครงการศึกษาดูงานที่อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ร่วมประชุมงานมหกรรมวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่จังหวัดเชียงใหม่ และร่วมประชุม

วิชาการ “ตามรอยพระยุคลบาท : การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยาก” ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นต้น

กรณี การจัดการเรียนรู้อาชีพตำบล

ห้วยมุ่น

จากการลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมเยือนกลุ่ม

กองทุนและกลุ่มผู้ยากลำบากในพื้นที่ตำบลห้วยมุ่น และร่วมประชุมกับแกนนำชุมชนกลุ่มกองทุน กลุ่มผู้ยากลำบากร่วมกับองค์กรภายในชุมชน เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการหนุนเสริมตามสภาพจริง พบว่า ในพื้นที่ส่วนใหญ่มีการปลูกสับปะรดจำนวนมาก และปลูกตลอดทั้งปี แต่มีปัญหาเกี่ยวกับราคาผลิตตกต่ำ และมีวัสดุเหลือใช้จากการปลูกสับปะรดในแต่ละรอบการปลูกจำนวนมาก โดยชุมชนมีความต้องการการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพเสริมรายได้จากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ดังนั้นจึงมีการจัดทำโครงการพัฒนาอาชีพเสริมให้กับกลุ่มกองทุนและกลุ่มผู้ยากลำบากในพื้นที่ โดยเชื่อมโยงกับองค์กรท้องถิ่นภายในชุมชนได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยมุ่น องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรภายนอก ได้แก่ สถาบันวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เครือข่ายกลุ่มกระดาศา (คุณแดง) เข้าหนุนเสริมในเรื่องของการเขียนโครงการ การสนับสนุนงบประมาณ และวิทยากรให้ความรู้ โดยมีการจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มกองทุน กลุ่มผู้ยากลำบาก และนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยมุ่นใน 3 เรื่อง คือ การแปรรูปสับปะรด การแปรรูปกระดาศาจากต้นสับปะรด การประดิษฐ์ดอกไม้จากกระดาศาใบสับปะรด

ซึ่งผลจากการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 เรื่อง ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่จากการแปรรูปสับปะรดที่เหลือขาย 3 ผลิตภัณฑ์ คือ สับปะรดทอดกรอบ สับปะรดกวนเพื่อสุขภาพ และเยลลี่สับปะรดซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือพัฒนาเป็นสินค้าของอำเภอ น้ำปาดได้ เนื่องจากมีรสชาติดี มีมาตรฐาน ถ้าได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง ส่วนการจัดกิจกรรมการแปรรูปต้นสับปะรดเป็นกระดาศา กลุ่มชาวบ้านสามารถผลิตกระดาศาใบสับปะรดคุณภาพดีจากกระบวนการผลิตอย่างง่ายที่กลุ่มชาวบ้านสามารถผลิตได้เอง ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ต่อยอดการใช้ประโยชน์จากกระดาศาใบสับปะรดโดยนำเศษวัสดุเหลือภายในชุมชนชนิดอื่นมาประดิษฐ์ร่วมด้วย เช่น ฟางข้าว ต้นและใบข้าวโพด ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ 3 ชนิด คือ ดอกกุหลาบเดี่ยวและช่อ ดอกไม้จันทน์ และพวงหรีด ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ได้มาตรฐาน มีความสวยงาม ประณีต สามารถนำไปจำหน่ายได้จริงทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

กรณี การจัดการเรียนรู้อาชีพตำบลน้ำไคร้และเครือข่าย

จากการลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมเยือนกลุ่มกองทุนและกลุ่มผู้ยากลำบากในเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาดทั้ง 6 ตำบล และร่วมประชุมกับแกนนำชุมชนกลุ่มกองทุน กลุ่มผู้ยากลำบากร่วมกับองค์กรภายในชุมชน เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการหนุนเสริมตามสภาพจริง พบว่า ในพื้นที่อำเภอน้ำปาดส่วนใหญ่มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จำนวนมาก มีเศษวัสดุเหลือใช้จากการผลิตข้าวโพด ได้แก่ เปลือกข้าวโพด และแกนข้าวโพด ซึ่งจะพบเห็นเศษวัสดุเหลือใช้จำนวนมากตลอดการตรวจเยี่ยม จากการสอบถามชาวบ้านเล่าว่า “...ส่วนหนึ่งชาวบ้านขนไปขายที่จังหวัดพิษณุโลก คันละ 1,200 บาท โดยเขานำไปทำปุ๋ย...ที่เห็นเหลืออยู่ไม่รู้จะทำอะไร ส่วนใหญ่ก็จะเผ่าทิ้ง...” ซึ่งชุมชนมีความต้องการพัฒนาอาชีพเสริมรายได้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นฐานร่วมกับการแก้ไขปัญหาด้านอื่นๆ ของชุมชน เช่น สิ่งแวดล้อม สวัสดิการ ฯลฯ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มกองทุนและกลุ่มผู้ยากลำบากในเรื่องการนำเศษวัสดุเหลือใช้จากการผลิตข้าวโพดมาใช้ในการเกิดประโยชน์โดยจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มกองทุนและกลุ่มผู้ยากลำบากในพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล มีตำบลน้ำไคร้เป็นแกนนำร่วมกับเครือข่าย ซึ่งมีกิจกรรมการประดิษฐ์ดอกไม้จากเปลือกข้าวโพด เป็นดอกไม้จันทน์และพวงรีด โดยเชื่อมโยงวิทยากรจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากแกนข้าวโพด โดยทำถ่านไว้ควันจากแกนข้าวโพดด้วยเตาอิฐตะ ซึ่งเชื่อมโยงวิทยากรภายในพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นกระบวนการพึ่งตนเองโดยชุมชน

ผลจากการจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มกองทุนและกลุ่มผู้ยากลำบากเห็นช่องทางเสริมรายได้จากการนำวัสดุเหลือใช้ภายในพื้นที่โดยนำมาผลิตเป็นดอกไม้จันทน์ พวงรีด และถ่านไว้ควันจากแกนข้าวโพด ซึ่งมีกลุ่มมีการต่อยอดเป็นอาชีพเสริมและได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณเบื้องต้นจากองค์การบริหารส่วนตำบลโดยผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นถูกนำไปใช้ในครัวเรือน และจำหน่ายภายในและภายนอกชุมชนตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการพัฒนากลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากโดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่น

ผลการพัฒนาตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพกลุ่ม กองทุน ช่วยให้ได้ผลการดำเนินการจำแนกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ผลการพัฒนาตัวชี้วัดและเกณฑ์ ผลการคัดสรรกลุ่ม กองทุน สวัสดิการชุมชนที่มีผลงานเด่น และผลการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก พื้นที่ อำเภอน้ำปาด

ผลการพัฒนาตัวชี้วัดและเกณฑ์

ผลการพัฒนาตัวชี้วัดและเกณฑ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการกองทุน จากการพัฒนา โดยการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การใช้แบบสอบถาม และสัมภาษณ์มีข้อสรุปผลการพัฒนา ตัวชี้วัดและเกณฑ์ดังนี้

ก. ตัวชี้วัดด้านปัจจัย

1. มีแผนและผู้รับผิดชอบดำเนินงานกองทุนชัดเจนปฏิบัติได้ (น้ำหนักคะแนน 2)
2. มีฐานข้อมูลเพียงพอต่อการจัดการกองทุน (น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2)
3. มีกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการระดมทุน การกู้ยืมเงินปันผลและการนำผลประโยชน์ไปใช้เพื่อสวัสดิการสำหรับสมาชิกและผู้ยากลำบาก (น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3)

ข. ตัวชี้วัดด้านกระบวนการ

1. ทำบัญชีครัวเรือนและใช้ประโยชน์เพื่อการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ (น้ำหนักคะแนน เท่ากับ 2)
2. การออมของสมาชิกเพื่อหารายได้เพิ่มเข้ากองทุน (น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2)
3. มีการประชุมประจำเดือนและมีการบันทึกการประชุมเป็นลายลักษณ์อักษร (น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2)
4. จัดสรรรายได้เป็นสวัสดิการแก่สมาชิกและผู้ยากลำบาก (น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3)
5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับสมาชิกและองค์กรอื่น (น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2)

ค. ตัวชี้วัดด้านผลผลิต

1. ข้อมูลผู้ด้อยโอกาสทุกหมู่บ้านในตำบลได้รับการจัดเก็บและใช้ประโยชน์ (น้ำหนัก คะแนนเท่ากับ 3)
2. ข้อมูลกองทุนชุมชนได้รับการจัดเก็บในโปรแกรมและใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบ (น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3)

3. เป็นสมาชิกและให้ความร่วมมือเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งระดับตำบลและระดับอำเภออย่างต่อเนื่อง (น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4)
4. มีการสรุปบทเรียนจากการดำเนินงานเพื่อใช้ผลพัฒนาต่อเนื่อง (น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2)
5. มีผลงานเด่นที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกและผู้ยากลำบากทั้งระดับกลุ่มและเครือข่ายระดับอำเภอ (น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 20)

ง. เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

การประเมินคุณภาพกองทุน มีเกณฑ์การตัดสินผลการประเมินดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 18 เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน

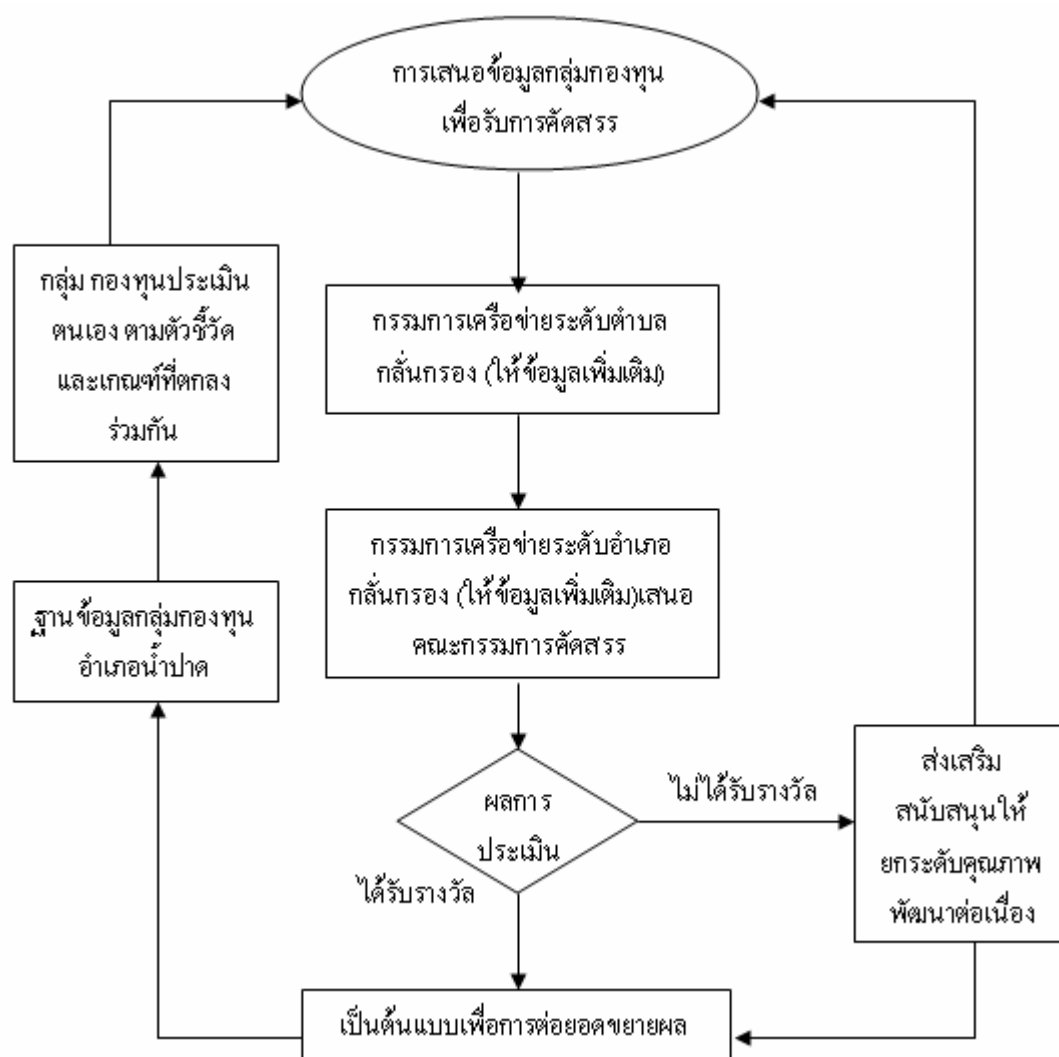
ระดับคุณภาพ (ผลการประเมิน)	คะแนน
ดีเยี่ยม	45 – 50
ดี	40-45
ชมเชย (ค่อนข้างดี)	35-40

การคัดสรรกลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีผลงานเด่น

ก. กระบวนการและเครื่องมือ

คณะกรรมการคัดสรรประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากสถานศึกษาและองค์กรท้องถิ่นในพื้นที่และที่ปรึกษาเครือข่ายกองทุนจำนวน 5 คน ซึ่งมาจากหน่วยงานสำคัญคือ พัฒนาชุมชนอำเภอ น้ำปาด สำนักงานพื้นที่การศึกษาเขต 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9

เครื่องมือและขั้นตอนการดำเนินการ เริ่มจากการประชาสัมพันธ์เชิญชวนเสนอข้อมูลกลุ่มกองทุนที่สมควรได้รับการคัดสรรและจัดทีมงานเยี่ยมติดตามเจาะลึกข้อมูลโดยศึกษาข้อมูลตามสภาพจริงด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม เพื่อการพิจารณาตัดสิน สำหรับเครื่องมือเพื่อการประเมินซึ่งพัฒนาจากตัวชี้วัดและเกณฑ์เพื่อการประเมินกองทุน ที่สำคัญได้แก่ แบบเสนอข้อมูลกองทุนเพื่อรับการคัดสรร ขก้องเชิดชูเกียรติและแบบพิจารณาคัดสรร สำหรับกระบวนการคัดสรรกลุ่มกองทุนที่มีผลงานเด่นมีขั้นตอนดำเนินการโดยสรุปดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 18 กระบวนการคัดสรรกลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีผลงานเด่น

ข. ผลการคัดสรรกลุ่มกองทุนที่มีผลงานเด่น

ผลการพัฒนาตัวชี้วัดและการนำไปใช้เพื่อการประเมินและพัฒนากลุ่มกองทุนมีทั้งในส่วนที่เชิญชวนให้กลุ่มกองทุนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายมีการประเมินตนเองเพื่อการพัฒนาและการเสนอรับการคัดสรรเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ ซึ่งในส่วนของการคัดสรรกลุ่มกองทุนช่วยให้สามารถคัดสรรกลุ่ม กองทุน ที่มีผลงานเด่นเพื่อเป็นต้นแบบในการต่อยอดและขยายผล ได้แก่ กองทุนสวัสดิการวันละ 1 บาท เครือข่ายอำเภอน้ำปาด กลุ่มทอผ้าบ้านท่าโพธิ์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านห้วยไคร้ และกองทุนหมู่บ้านทรายขาว

1. กลุ่มทอผ้าบ้านท่าโพธิ์

ประวัติความเป็นมา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตผ้าทอและตัดเย็บเสื้อผ้าพื้นเมืองบ้านท่าโพธิ์ เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2519 ปัจจุบันมีประธานกลุ่มคือ นางลำยอง หลวงมั่ง (ป่าเคื่อน) สถานที่ทำการของกลุ่มคือ บ้านท่าโพธิ์ หมู่ที่ 1 ตำบลเด่นหลัก อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

ผลงานที่เป็นความสำเร็จที่สำคัญคือ การใช้เทคนิคการย้อมสีผ้าทอจากวัสดุธรรมชาติเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติเพื่อสุขภาพ การจัดการด้านพัฒนาผลผลิตและการตลาดที่ได้ผลดีและมีการพัฒนาทักษะและการตลาดที่ได้ออกมาและมีการพัฒนาทักษะและประสบการณ์บุคลากรต่อเนื่อง เช่น มีการประชุมและส่งตัวแทนสมาชิกไปฝึกฝีมือที่ศูนย์ฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงาน และได้เข้ามาเผยแพร่แก่สมาชิกภายในกลุ่ม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเอื้อต่อผู้ยากลำบาก โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นสมาชิกและ ญาติของสมาชิก

เช่น ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่มีเบี้ยครองชีพอายุ 80 ปี ให้รายละ 500 บาท ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้าน โดยจัดสรรรายได้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและสาธารณประโยชน์ 5–10% สำหรับผลิตภัณฑ์เด่นของกลุ่มได้แก่ ผ้าทอลายน้ำไหล ผ้าทอลายโบราณ ผ้าทอลายประยุกต์และผ้าทอจากการทอมือ

แนวทางการพัฒนางานของกลุ่ม ที่สำคัญได้แก่ สร้างเครือข่ายความร่วมมือและความสามัคคีขององค์กรภายในพื้นที่และองค์กรภายนอก เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพกลุ่มอย่างต่อเนื่อง การขยายผลงานด้านสวัสดิการต่อสมาชิกและผู้ยากลำบาก เชื่อมโยงงานด้านสวัสดิการชุมชนของกลุ่มกับเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ

2. กองทุนสวัสดิการวันละ 1 บาทเครือข่ายอำเภอ น้ำปาด

ประวัติความเป็นมา กองทุนสวัสดิการวันละ 1 บาทเครือข่ายอำเภอ น้ำปาด ก่อตั้งเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2546 โดยมีสมาชิกในการจัดตั้งครั้งแรกจำนวน 300 คน มีแนวคิดที่จะทำกิจกรรมร่วมกันโดยการออมวันละ 1 บาท เพื่อให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ในการรู้จักเก็บ จนกระทั่งมี กลุ่มเครือข่ายสวัสดิการวันละ 1 บาท เกิดขึ้น ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2546 ครั้งแรกมีเงินออมอยู่ 11,850 บาท ปัจจุบันมีอาจารย์ไสว จันทรแสนต่อเป็นประธาน และมีคุณจันทปภา ทาแก้วเป็นเหรัญญิก

ผลงานที่เป็นความสำเร็จที่สำคัญคือ การสร้างเครือข่ายการออมที่ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล ของอำเภอน้ำปาดโดยเพิ่มจำนวนสมาชิกกองทุนและมีการปรับปรุงพัฒนาการบริหารกองทุนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2546–ปัจจุบัน จำนวนสมาชิกจำแนกตามตำบล ได้แก่ ตำบลเด่นหลัก มี

จำนวนสมาชิก 51 คน ตำบลแสนตอ มีจำนวนสมาชิก 119 คน ตำบลบ้านฝาย มีจำนวนสมาชิก 162 คน การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกและผู้ยากลำบาก มีการจัดกิจกรรมออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพ การผู้เยี่ยมสมาชิกที่เจ็บป่วย การกู้ยืมเงินตามความจำเป็น

แนวทางพัฒนางานของกลุ่ม ที่สำคัญได้แก่ การประชาสัมพันธ์เพื่อการสร้างความเข้าใจแก่ผู้ที่สนใจเพื่อการขยายเครือข่ายการออม ให้ตัวแทนกลุ่ม หรือประธานกลุ่มเข้าร่วมประชุมกับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขยายแนวคิด และเชื่อมโยงมาเป็นคณะกรรมการหรือตัวแทนของกลุ่มให้ผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับในระดับหนึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มในการเก็บเงินออม และดูแลบริหารจัดการในหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิก เชื่อมโยงขยายงานด้านสวัสดิการชุมชนของกลุ่มกับเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ

3. กองทุนหมู่บ้านทรายขาว

ประวัติความเป็นมา กลุ่มกองทุนหมู่บ้านทรายขาวได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 โดยในระยะแรกมีสมาชิกที่ก่อตั้งทั้งหมด 108 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 118 คน โดยมี นายกองสิน จันทรโสภา เป็นประธานกลุ่มตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน

ผลงานเด่นที่เป็นความสำเร็จที่สำคัญคือ ด้านการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ การเพาะเห็ด การเลี้ยงปลาและใช้ภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสวัสดิการของสมาชิกและผู้ยากลำบาก มีการปันผลในทุก ๆ วันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี มีการช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกเมื่อมีงานเทศกาลต่าง ๆ เมื่อมีผู้เสียชีวิตทางกลุ่มสมาชิกจะช่วยเหลือกันเรื่องเงินให้แก่สมาชิก และกองทุนหมู่บ้านก็ได้ช่วยเหลืออีก 300 บาท เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในเบื้องต้น ช่วยเด็กนักเรียนที่ยากลำบากเกี่ยวกับกองทุนอาหารกลางวันมีการเยี่ยมเยียน กรณีสมาชิกเจ็บป่วย หรือมีปัญหา กรณีลงทุนแล้วผลผลิตไม่ดี กลุ่มก็จัดคนไปช่วยเหลือปรึกษาหาแนวทาง แก้ไข มีการปันผลจากรายได้ช่วยเหลือสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน เช่น ทำศาลาพักผ่อนให้แต่ละคุ้ม ด้านส่งเสริมการออมสมาชิกมีการออมเงินกันทุกครัวเรือนทุกเดือน ๆ ละ 10 บาท การจัดทำบัญชีครัวเรือนลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ มีการลดรายจ่ายโดยการทำเกษตรในครัวเรือนและทำบัญชีครัวเรือน นำข้อมูลมาคุยตัวอย่างคุยกันในการประชุม ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ กลุ่มสามารถนำไหลมาทำเป็นสารไล่แมลงได้ผลดี และยังนำเครื่องดื่มาผสมกับนมจืด เพื่อนำมาบำรุงพืชผัก ทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และยังร่วมกันผลิตสิ่งจำเป็นเพื่อใช้เอง เช่น ทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาสระผมจากมะกรูด เพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

แนวทางการพัฒนางานของกลุ่มที่สำคัญ

ได้แก่ เชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มกองทุนทุกประเภทในหมู่บ้านและตำบลเดียวกันเพื่อจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินได้เชื่อมต่อการพัฒนาอาชีพและดำรงชีวิตของสมาชิกและผู้ยากลำบากตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน ขยายเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ และองค์กรอื่น ๆ เพื่อสร้างกลุ่มการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน ส่งเสริมผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม และขยายความช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาสให้ได้มากขึ้น ส่งเสริมได้สมาชิกเล่าประสบการณ์ความสำเร็จของการทำงานและมีการบันทึก เพื่อการแลกเปลี่ยนแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผล

ปี พ.ศ.	จำนวน	เงิน (บาท)	ประเภทสินเชื่อ
2546	3 ราย	30,000 บาท	1. สินเชื่อการเกษตร ได้แก่ สินเชื่อไร่ข้าวโพด, ไร่ข้าวหอมมะลิ, ไร่ถั่วเขียว, ไร่ถั่วลิสง
2547	4 ราย	40,000 บาท	1. สินเชื่อการเกษตร ได้แก่ สินเชื่อไร่ข้าวโพด, ไร่ข้าวหอมมะลิ, ไร่ถั่วเขียว, ไร่ถั่วลิสง
2548	6 ราย	60,000 บาท	1. สินเชื่อการเกษตร ได้แก่ สินเชื่อไร่ข้าวโพด, ไร่ข้าวหอมมะลิ, ไร่ถั่วเขียว, ไร่ถั่วลิสง

4. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านห้วยไคร้

ประวัติความเป็นมา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านห้วยไคร้ เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2522 เริ่มจากการออมทรัพย์ของสมาชิกมาเรื่อย ๆ จนถึงปี พ.ศ. 2530 กำนันอนันต์ พาหะมา ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านได้พัฒนากลุ่มกองทุนจนมีเงินทุนหมุนเวียนจึงได้ขยายจากการกลุ่มออมทรัพย์ มาตั้งเป็นศูนย์สาธิตการตลาดในการจำหน่ายสินค้าปัจจุบัน มีสมาชิกจาก 2 หมู่บ้าน คือ บ้านห้วยหูด และบ้านห้วยไคร้ ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด

ผลงานที่เป็นความสำเร็จที่สำคัญคือ มีศูนย์สาธิตการตลาดเป็นจุดจำหน่ายสินค้าสำหรับสมาชิก และบุคคลทั่วไป ตั้งอยู่ข้างสถานีอนามัยบ้านห้วยไคร้ กำไรจากการขายสินค้าก็นำมาเป็นเงินปันผลสำหรับสมาชิก และอีกส่วนหนึ่งก็จะนำไปใช้เพื่อเป็นสาธารณประโยชน์โดยมีสัดส่วนดังนี้ กำไรหลังจากหักต้นทุน เอาเข้าสาธารณประโยชน์ 2% กรรมการ 5% เหนือสัญญา 10% ผู้ขาย 5% ฝ่ายตรวจสอบ 5% ปันผลให้ ผู้ถือหุ้น 20% และผู้ซื้อได้ 53% กิจกรรมที่จะออมทรัพย์ กลุ่มกำหนดให้สมาชิกในกลุ่มมีการออม เพื่อใช้เป็นหลักประกันในการใช้สินเชื่อกับศูนย์สาธิตด้วย โดยจะเป็นที่จะออมทรัพย์ ตามกำลังที่สมาชิกจะสามารถออมได้ในแต่ละเดือน บางรายก็ 20 บาท บางรายก็ 50 บาท แต่ต้องเท่ากันทุกเดือนตามสัจจะของแต่ละคน ซึ่งเงินออมที่ได้ก็จะนำไปฝากธนาคาร และปล่อยกู้ในบางส่วน ซึ่งในปัจจุบัน ทางกลุ่มก็นำไปปล่อยกู้ร่วมกับเงินกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับ เหมือนกองทุนหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือสมาชิกและหารายได้เข้ากลุ่มการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกและผู้ยากลำบาก สำหรับการสวัสดิการของกลุ่ม จะเป็นในลักษณะการช่วยเหลือเบื้องต้นและนำรายได้บางส่วนจัดสรรในสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งในอนาคต

ข้างหน้าหากมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น ก็จะพิจารณาเป็นเงินช่วยเหลือสำหรับสมาชิกและผู้ยากลำบากในพื้นที่ เพิ่มขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ

แนวทางการพัฒนางานของกลุ่ม ที่สำคัญได้แก่ เชื่อมโยงกับเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอป่าด ขยายงานของกลุ่มและพัฒนาระบบงานสู่การเป็นสหกรณ์กลาง พัฒนางานด้านสวัสดิการที่เชื่อมต่อสมาชิกและผู้ยากลำบากเพิ่มขึ้น เชื่อมโยงเครือข่ายกับองค์กรอื่น เพื่อการพัฒนากลุ่มอย่างต่อเนื่อง

ผลการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากพื้นที่ อำเภอป่าด

ในส่วนของการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อสร้างต้นแบบ กองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากโดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นจากการศึกษาครั้งนี้ ช่วยให้เกิดกลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนจำนวนทั้งสิ้น 7 กลุ่ม จำแนกเป็นกลุ่มสวัสดิการชุมชนบริการท่องเที่ยวบริเวณภูสอยดาว ตำบลห้วยมุ่น กลุ่มสวัสดิการผู้สูงอายุ ตำบลน้ำไผ่ กลุ่มสวัสดิการผู้พิการ ตำบลน้ำไผ่ และกองทุนสวัสดิการนักเรียน 4 กองทุน ได้แก่ กองทุนสวัสดิการสุขภิบาล โรงเรียนชุมชนไกรลาสวิทยาคม ตำบลแสนตอ กองทุนสวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนบ้านทรายขาว ตำบลบ้านฝาย กองทุนสวัสดิการโรงเรียนปากปาด ตำบลแสนตอ และกองทุนสวัสดิการชุมชนโรงเรียนบ้านห้วยมุ่น ตำบลห้วยมุ่น สำหรับกรณีตัวอย่าง กลุ่ม กองทุนที่มีผลงานความก้าวหน้าต่อเนื่องและชัดเจนมีดังนี้

1. กองทุนสวัสดิการสุขภิบาล (โรงเรียนชุมชนไกรลาสวิทยาคม)

จุดเริ่มต้นของการจัดสวัสดิการมาจากการต่อ ยอดทุนเดิมจากภายในโรงเรียนโดยความร่วมมือของชุมชน และวัด โดยระยะแรกช่วงปี 2548 ได้จัดให้มีโครงการจัดการขยะและทำนาข้าวปลอดสารเคมี หารายได้สมทบกองทุนส่วนหนึ่งและส่วนหนึ่งจัดให้เป็นรายได้ของนักเรียนตามสัดส่วนและผลงาน ต่อมาปี 2550 จากการที่ผู้นำของโรงเรียนชุมชนไกรลาสได้ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน อำเภอป่าด จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างการเรียนรู้ด้านสวัสดิการที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและเอื้อต่อผู้ยากลำบากซึ่งส่วนหนึ่งก็คือนักเรียนในโรงเรียนนั่นเอง จึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสุขภิบาล ขึ้นโดยมีเงินกองทุนสะสมเริ่มต้นจากรายได้ในการจัดการขยะ และทำนาข้าวจำนวน 2,000 บาท มีสมาชิกจำนวน 60 คน กรรมการบริหารประกอบด้วยประธาน รองประธาน เภรัญญิก เลขานุการ และหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ ฝ่ายตรวจสอบและฝ่ายหารายได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มปลูกผักปลอดสารเคมี ด้านกลุ่มจัดการขยะ กลุ่มทำนาข้าว และกลุ่มจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากวัสดุเหลือใช้

ปัจจุบันกลุ่มได้สมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำป่าดโดยมุ่งที่จะให้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนางานด้านสวัสดิการที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากอย่างต่อเนื่อง สำหรับกิจกรรมสวัสดิการของกลุ่มที่มีการจัดสวัสดิการให้กับเด็กยากลำบากที่สำคัญคือการช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า อาหาร และส่งเสริมให้เรียนรู้ด้านอาชีพ เพื่อใช้เวลาว่างหารายได้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างมีศักดิ์ศรีและยกระดับคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้สมาชิกทุกคนจะได้รับการสนับสนุนให้มีการออมวันละบาท โดยทุกคนจะมีสมุดออมเงินเป็นของตนเองสำหรับช่วงต่อไป กลุ่มมีแผนที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากให้เป็นระบบทั้งด้าน กฎระเบียบ และกิจกรรมสวัสดิการให้มีประสิทธิภาพเป็นต้นแบบที่ดี สามารถขยายผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. กองทุนสวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อน (โรงเรียนบ้านทรายขาว)

ต้นปี 2547 กลุ่มนักเรียนโดยการสนับสนุนของครูและผู้บริหารได้ดำเนินโครงการธนาคารขยะโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ต่อมาปี 2550 กลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ได้เข้าไปดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับเด็กยากลำบากร่วมกับบุคลากรของโรงเรียน โดยการสนับสนุนของผู้สอน ซึ่งรับผิดชอบโครงการวิจัยพัฒนาเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำป่าด และได้มอบทุนส่วนหนึ่งสมทบเพื่อจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อนขึ้น และจัดอบรมให้นักเรียนได้เพิ่มประสบการณ์ด้านการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ เพื่อดำเนินกิจกรรมหารายได้สับทบกองทุนอีกส่วนหนึ่งด้วย

ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อนได้สมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน อำเภอน้ำป่าด และมีการจัดทำแผนพัฒนางานด้านสวัสดิการที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีโครงการการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ และองค์กรที่มีผลงานเด่น ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านทรายขาวในการพัฒนาคุณภาพของชุมชนเพื่อการดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างสวัสดิการที่จัดแล้ว ได้แก่ สวัสดิการสำหรับกลุ่มเด็กที่มีปัญหาทุนทรัพย์ ให้ได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้นด้านอาหารที่โรงเรียน อุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้าและมีการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะอาชีพ สร้างรายได้เพื่อการพึ่งตนเองโดยใช้เวลาว่างจากการเรียนให้เป็นประโยชน์อย่างคุ้มค่า

3. กลุ่มสวัสดิการบริการท่องเที่ยวบริเวณภูสอยดาว

จุดเริ่มต้นเกิดจากลูกหาบที่เข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำป่าดได้ร่วมมือกับนักศึกษาหลักสูตรการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ในการจัดบริการท่องเที่ยวหารายได้สับทบกองทุนสวัสดิการชุมชนช่วยเหลือผู้ยากลำบาก ได้เกิดการเรียนรู้และเล็งเห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มกันเพื่อบริหารจัดการให้มีการพัฒนาอาชีพและมี

ระบบสวัสดิการ ในยามที่เจ็บป่วยหรือไม่มีแรงงานในหน้าที่ลูกหาบ จึงได้ร่วมกันทำแผนจัดตั้งกลุ่มลูกหาบขึ้น โดย มีการจัดเวทีประชาคมกันในกลุ่มลูกหาบรวมทั้งได้มีการประชุมร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการสนับสนุนประสานงานอย่างดียิ่งของ ผู้อำนวยการท้องที่และกีฬาจังหวัดอุดรดิตถ์ การประชุมครั้งสำคัญที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานประชุมหลายครั้ง ทำให้เกิดข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย สามารถจัดการกับปัญหาที่มีอยู่เดิม ก่อให้เกิดการพัฒนางานท้องที่และเอื้อต่อการจัดสวัสดิการของกลุ่มบริการการท้องที่ขบบริเวณผู้สอยดาว ทั้งในส่วนของลูกหาบและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม โดยสรุปกระบวนการการก่อตั้งกลุ่มแสดงดังภาพต่อไปนี้

กรณีตัวอย่างกลุ่มสวัสดิการชุมชนบริการท้องที่ขบผู้สอยดาว

ที่มา

- ผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการฯ
- ได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบสวัสดิการและเห็นถึงพลังสามัคคีของการรวมกลุ่มกันเพื่อบริหารจัดการให้มีพัฒนาอาชีพและสวัสดิการในยามเจ็บป่วยหรือไม่มีแรงงาน
- ประสงค์แนวคิดในการนำระบบสวัสดิการเข้ามาใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้นกับการดำรงชีวิตของกลุ่ม

ภาพที่ 19 ที่มาของการก่อตั้งกลุ่มสวัสดิการบริการท้องที่ขบบริเวณผู้สอยดาว

กระบวนการในการก่อตั้งกลุ่ม

- ประชุมกลุ่มโดยเวทีประชาคมตามบ้านกลุ่มลูกหาบหลายครั้งเพื่อสร้างความเข้าใจและหาข้อสรุปการดำเนินงานร่วมกัน
- จัดประชุมโดยการสนับสนุนของเครือข่ายกองทุนฯ ร่วมตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อกลุ่มลูกหาบลำดับการท้องที่ขบและดำรงชีพของสมาชิกกลุ่ม
- จัดทำระเบียบข้อบังคับและโครงสร้างการบริหารจัดการโดยความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม
- จัดทำแผนพัฒนาฯ ร่วมตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยมีแผนระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว
- มีการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นสวัสดิการที่เอื้อต่อผู้สอยดาว เช่น การจัดอบรมเสริมอาชีพให้สมาชิกกลุ่มที่ไม่มีเรงทำหน้าที่ลูกหาบ เช่น การรวมกลุ่มไทย การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบทางยาในพื้นที่

ภาพที่ 20 กระบวนการก่อตั้งกลุ่มกลุ่มสวัสดิการบริการท้องที่ขบบริเวณผู้สอยดาว

ภาพที่ 21 ตัวอย่างผลงานของกลุ่มกลุ่มสวัสดิการบริการท่องเที่ยวบริเวณภูสอยดาว

ปัจจุบันกลุ่มบริการท่องเที่ยวบริเวณภูสอยดาวมีแผนดำเนินการ ทั้งแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ที่มีองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการให้ความร่วมมือ และมีกลไกการขับเคลื่อนต่อเนื่องมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานที่ปรึกษาที่ให้การสนับสนุน ช่วยให้งานของกลุ่มเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระดับจังหวัดและระดับเขตอย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันกลุ่มมีกรรมการบริหารและระเบียบข้อบังคับชัดเจน รวมทั้งได้สมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาด และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน เครือข่ายกองทุนเป็นอย่างดี ตัวอย่างสวัสดิการที่จัดให้สมาชิกแล้วได้แก่การอบรมเสริมประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับสมาชิกและผู้ยากลำบากให้มีรายได้เสริมจากการทำหน้าที่ลูกหาบหรือที่ไม่มีแรงทำหน้าที่ลูกหาบได้ เช่นการเป็นมัคคุเทศน์ การนวดแผนไทย การทำกระดาดจากใยสับปะรด ซึ่งหาได้ง่ายในพื้นที่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกระดาดใยสับปะรด เช่น การประดิษฐ์ของชำร่วย ของฝาก เพื่อจำหน่ายนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ตอนที่ 5 บทเรียนจากการดำเนินงานและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ

ผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบในส่วนที่เป็นบทเรียนจากการดำเนินงานและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการวิจัยพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากในพื้นที่อำเภอน้ำปาด ทั้งในส่วนของนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นสำคัญโดยสรุปดังนี้

บทเรียนจากการดำเนินงาน

1. กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน จากกิจกรรมในกระบวนการวิจัยทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมาก เริ่มตั้งแต่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มคณะกรรมการเครือข่ายและสมาชิกว่าใครทำอะไร และเมื่อมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการนำจุดเด่นที่มีอยู่ของบางคนที่เคยปฏิบัติได้ผลไปประยุกต์ใช้ มีการเรียนรู้จากเครือข่ายผู้เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย นอกจากนี้การเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน อบรม สัมมนา และการประชุมทุกครั้ง ล้วนเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาตนเอง

2. การสร้างนักวิจัยชาวบ้าน จากการทำงานวิจัยในโครงการนี้ร่วมกันทำให้คณะกรรมการและเครือข่ายคุ้นเคยกับการวิจัย ทั้งจากการทดลองและการรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตและบันทึกการวิเคราะห์และสรุปผล เป็นต้น

3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อเป้าหมายร่วมคือการอยู่ดีมีสุขของประชาชน เนื่องจากในการทดลองปฏิบัติการตามรูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนต้องมีการประสานความร่วมมือกับเครือข่าย ทั้งภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่องจากการทำงานในโครงการนี้ จึงทำให้คณะกรรมการเครือข่าย ผู้ร่วมโครงการ มีประสบการณ์สูงขึ้นในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากการที่ได้มีโอกาสติดต่อประสานความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานจำนวนมาก เช่น สถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ หอการค้า สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา และเครือข่ายอื่นๆ

4. บทเรียนของนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ บทเรียนจากประสบการณ์ตรงที่สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนางานในบทบาทหน้าที่ให้เอื้อต่อการดำเนินงาน ของพื้นที่ระดับตำบลและอำเภอมีดังนี้

4.1 การปรับปรุงหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ในพื้นที่ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ

4.2 การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยที่เอื้อต่อการพัฒนางานเชิงพื้นที่ เนื่องจากประสบการณ์จากการวิจัยช่วยให้ชุดโจทย์วิจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาพื้นที่จำนวนมากที่บุคลากรของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีพันธกิจหลักในการวิจัยอยู่แล้ว สามารถนำไปเป็นประเด็นปัญหาวิจัยได้โดยตรง

4.3 การส่งเสริมสนับสนุน ให้มีข้อมูลเพื่อการจัดบริการวิชาการสวัสดิการที่เอื้อต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้อย่างตรงประเด็น

4.4 การปฏิบัติงานแบบบูรณาการ พันธกิจกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

4.5 การเพิ่มศักยภาพด้านการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่

5. **ปัญหาอุปสรรคและการแก้ไข** งานบูรณาการเครือข่ายกองทุนระดับอำเภอ ปัญหาอุปสรรคสำคัญในช่วงต้นทางของการดำเนินงานคือ สมาชิกกลุ่มกองทุนต่าง ๆ ไม่ให้ความสำคัญต่องานสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากเท่าที่ควร เนื่องจากส่วนใหญ่มีภาระหนี้สิน และรายได้ไม่พอรายจ่าย จึงเป็นการยากที่แกนนำกลุ่มกองทุนจะเชื่อมโยงทุกคนเข้าสู่กิจกรรมการบูรณาการเครือข่าย การแก้ไขและดำเนินการที่ได้ผลดีคือการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนสามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

6. **ประสบการณ์ความสำเร็จของผู้ร่วมโครงการ** จากการถอดบทเรียนและจัดการความรู้จากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมโครงการระหว่างดำเนินการวิจัยและช่วงที่มีการจัดประชุมวิชาการ “ตามรอยพระยุคลบาท : การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก” เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2550 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในโครงการวิจัยนี้ช่วยให้ได้ข้อสรุปบทเรียนการดำเนินงานและประสบการณ์ความสำเร็จที่ใช้เป็นข้อมูลที่ดีในการจัดทำคู่มือการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอเพื่อเป็นแนวทางในการต่อยอดและขยายผลต่อเนื่อง กรณีตัวอย่างเรื่องเล่าประสบการณ์ความสำเร็จที่สนับสนุนข้อค้นพบในส่วนนี้ได้แก่

“...ผลงานที่ภูมิใจมากจากที่ได้เข้าร่วมโครงการนี้คือการตั้งกลุ่มสวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนบ้านทรายขาว...เหตุฉงใจเกิดจากตอนเรียนวิชาประเมินโครงการซึ่งผู้สอนเล่าให้ฟังว่ากำลังดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอนำปาดทำให้ทราบว่ามีการกลุ่มผู้ยากลำบากที่เราพอมีศักยภาพที่จะเข้าไปทำงานร่วมด้วย...วิธีดำเนินการมีการเตรียมการและดำเนินงานตามแผนโดยจัดประชุมปฏิบัติการกิจกรรมหลักเป็นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และเพิ่มประสบการณ์ด้านการใช้สารชีวภาพเพื่อการปลูกผักปลอดสารเคมี เมื่อนักเรียนร่วมกิจกรรมครบทุกฐานแล้วได้มีการวางแผนดำเนินการต่อเนื่องโดยมีการเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน มีเป้าหมายการทำงานเพื่อหารายได้สับสนุนกองทุน ซึ่งตั้งชื่อกันว่า กองทุนสวัสดิการเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนบ้านทรายขาว กิจกรรมหารายได้ที่เราเริ่มดำเนินการจากการประชุมครั้งนี้คือการปลูกผักปลอดสารพิษ ...ผลงานตรงนี้ช่วยให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและที่ภาคภูมิใจมากคือได้เห็นนักเรียนมีความเอาใจใส่และมีความสุขกับแปลงผักซึ่งจะสร้างรายได้และเป็นการเรียนรู้ในอาชีพเพื่อการพึ่งตนเองต่อไปด้วย...”

(นักศึกษาจิตวิทยาองค์การ คนหนึ่ง)

“.....เหตุผลที่สำคัญที่เข้าร่วมโครงการนี้คือต้องการมีส่วนร่วม ผลักดันให้เกิดการจัดการเพื่อช่วยเหลือผู้ยากลำบากอย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงกันให้มีความเข้มแข็งยั่งยืน.. วิธีการจะร่วมมือทุกอย่างที่ได้รับมอบ เช่น การผลักดันให้เกิดความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอหน้าป่าด ร่วมกันลงพื้นที่ ศึกษาหาข้อมูลเบื้องต้น และวางแผนร่วมกันจัดการให้คณะกรรมการเข้าร่วมสร้างเครือข่าย และผลักดันให้เข้าร่วมกิจกรรม จัดทำข้อมูลใน ทุกๆ ด้าน จัดทำแผนการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์กับคณะกรรมการเครือข่าย ประชาสัมพันธ์ให้กลุ่ม กองทุน ต่างๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรม รวบรวมหาคณะกรรมการทำงาน สรุปรงาน ในแต่ละช่วงเพื่อประเมินผลความก้าวหน้าของเครือข่าย...มาถึงตอนนี้ ผลงานที่ช่วยกันทำมาเป็นรูปเป็นร่างชัดเจนทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมาก เกิดความภูมิใจและมั่นใจว่าเราจะช่วยสร้างความเข้มแข็งและ เกื้อกูลกัน...ตามยุทธศาสตร์สังคมไม่ทอดทิ้งกัน ได้อย่างยั่งยืน....”

(แกนนำเครือข่ายกองทุนคนหนึ่ง)

“ ... ภูมิใจมากที่ได้มีส่วนรับผิดชอบเป็นแหล่งเรียนรู้ของเครือข่าย กองทุนและได้จัดกิจกรรมเสริมอาชีพให้กับนักเรียนและชาวบ้าน ตอนแรกก็ไม่แน่ใจว่าผลจะเป็นอย่างไร แต่พอจัดแล้วได้เห็นความร่วมมือทั้งของนักเรียน ครู ชาวบ้าน และการทุ่มเทของวิทยากร รวมทั้งได้เห็นผลงานของผู้เข้าอบรม....จากเศษขยะเหลือทิ้งของต้น สับปะรด ต้นข้าวโพดกลายเป็นแผ่นกระดาสีหลากสี และผลจากการ แปรรูปจากกระดาสีกลายเป็นดอกไม้สวยงาม เป็นพวงหรีด เป็นกลอง ที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย จากช่วงเวลาอบรมเพียง 3 วัน ค่าใช้จ่าย ไม่มาก ผมว่าเป็นความคุ้มค่าอย่างที่สุด ซึ่งกลุ่มที่เข้าอบรมแล้วทุกคนก็ จะเป็นพี่เลี้ยงในการขยายผลต่อไปได้อย่างดี...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของเครือข่ายกองทุนฯ คนหนึ่ง)

“... เคยเป็นวิทยากรอบรมมามาก ไม่เคยรู้สึกประทับใจเท่าครั้งนี้ สิ่ง
ที่ประทับใจที่สุดคือการได้มีโอกาสช่วยให้เด็กซึ่งทุกคนพูดเป็นเสียง
เดียวกันว่าไม่เคยทำอะไรสำเร็จ ได้มีโอกาสแสดงฝีมือในการทำ
กระดาษจากใบสับปะรดได้สำเร็จสวยงาม... ได้เห็นสายตาที่แสดงความ
ภาคภูมิใจเมื่อทุกคนมองมาอย่างยอมรับในผลงานของเขา..ทำให้เรามี
ความสุขไปด้วยอย่างบอกไม่ถูก...ซึ่งเมื่อได้สอบถามผู้ใกล้ชิดเด็กเหล่านี้
จึงได้รู้ว่าเขาเป็นผู้ที่ยากลำบากจริง ๆ ...เพราะเป็นเด็กที่ขาดพ่อแม่ ต้อง
อยู่กับย่า ยายที่ไม่มีรายได้ บางคนต้องอาศัยอยู่กับภารโรงในโรงเรียน..”

(วิทยากร คนหนึ่ง)

7. การเพิ่มศักยภาพและความพึงพอใจของบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ ในการจัดกิจกรรม
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการวิจัยจะมีการเชิญแกนนำจากองค์กรท้องถิ่น ทั้ง
ภาครัฐ เอกชน และชุมชน ร่วมกิจกรรมด้วยทุกครั้งพบว่าบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับ
ประโยชน์และพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ตัวอย่างประ โยชน์ที่สนับสนุน
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ได้แก่

“... ไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่ามิสสถานศึกษาอย่างมหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุดรดิตถ์จะเข้าร่วมทำงานใกล้ชิดกับชาวบ้านและเป็นประโยชน์กับ
ชาวบ้านโดยตรง ปกติเรามีอาชีพเป็นลูกหาบ มีแรงเท่าไรก็รับหาบของ
เต็มทีเพราะอยากมีรายได้ไม่ค่อยได้คิดกันว่าต่อไปถ้าไม่มีแรงหาบ เราจะ
ทำอาชีพอย่างไร การเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายกองทุน อำเภอ
น้ำปาด ทำให้ได้คิดว่าจะต้องรวมกลุ่มกันให้มีสวัสดิการ และเกื้อกูลกัน
เพื่อให้ไม่ต้องลำบากเมื่อยามทำงานไม่ได้...”

(สมาชิกกลุ่มลูกหาบคนหนึ่ง)

“... ตอนแรกที่เข้าร่วมโครงการ ..ยังงง ๆ ไม่มั่นใจว่าจะทำได้
อย่างไร จะได้ประโยชน์อะไร ..เราเองก็ไม่ค่อยมีเวลา แต่เมื่อได้มาร่วม
กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รู้สึกได้เลยว่าเป็นประโยชน์มาก เพราะนอกจากจะ
ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลุ่มของเราแล้ว ยังมี
โอกาสได้ช่วยเหลือเกื้อกูลคนที่ลำบาก ทำให้รู้สึกภูมิใจในตนเองและมี

กำลังใจที่จะพัฒนากลุ่มของเราให้เข้มแข็ง และสามารถเกื้อกูลต่อผู้
ยากลำบากกว่าเราได้มากขึ้น...”

(สมาชิกเครือข่ายคนหนึ่ง)

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ

ในการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากในพื้นที่อำเภอ
น้ำปาด มีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จดังนี้

1. ความมุ่งมั่นและรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องของแกนนำเครือข่ายกองทุน ความ
มุ่งมั่น ความรับผิดชอบ และอุทิศตัวต่อส่วนรวมของแกนนำเครือข่าย จะส่งผลต่อการยอมรับและ
ศรัทธาต่อองค์กรของทั้งสมาชิกและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะผลักดันให้เครือข่าย
เติบโตและขับเคลื่อนไปข้างหน้าเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งต่อไป

2. ศักยภาพด้านการเป็นแกนกลางเชื่อมประสานและหนุนเสริมพลังความเข้มแข็ง
(Empowerment) ของผู้นำโครงการ มีกรณีตัวอย่างที่สำคัญ ได้แก่ ศักยภาพในการประสานความ
ร่วมมือของผู้นำโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ และสำนักงานส่งเสริมและ
สนับสนุนวิชาการ 9 (สสว.9) ที่ทำให้เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาด มีองค์กร
ท้องถิ่นที่เป็นภาคีเข้ามามีส่วนร่วมหนุนเสริมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการ
นอกจากนี้ยังมีองค์กรจากภายนอกพื้นที่ เข้าร่วมเป็นภาคีหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง เช่น ททท.
ภาคเหนือเขต 3 จังหวัดพิษณุโลก และแกนนำเครือข่าย OTOP ที่มีประสบการณ์ระดับประเทศและ
ระหว่างประเทศ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้เพื่อยกระดับ
คุณภาพการพัฒนาเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาดได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมและเน้นความสำคัญของคนที่เกี่ยวข้อง ปัจจัย คือ การ
เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลจากปัญหาและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง
ประกอบการตัดสินใจอย่างเป็นรูปธรรม

4. การประเมินและใช้ผลจากการประเมินเพื่อการปรับปรุงพัฒนา ปัจจัย คือ ต้องมีตัว
ชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน ทบทวน และใช้ผลปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการ
ประเมินจากภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกองค์กรต้องมิกลไถการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ การใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนางาน
โดยมีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรทั้งภายในและภายนอกโดยมีแผนปฏิบัติการที่
ชัดเจนมีการประเมินและใช้ผลอย่างต่อเนื่อง

6. การสนับสนุนขององค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ในทุกช่วงของการพัฒนาเครือข่ายตามระดับปัญหาและความต้องการ โดยเฉพาะการหนุนเสริมในช่วงแรกของการพัฒนา ซึ่งเครือข่ายยังคงต้องการพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษา ที่มีประสบการณ์และมีศักยภาพในการหนุนเสริมให้เครือข่ายขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง

7. การจัดกิจกรรมบนฐานข้อมูลที่เป็นสภาพปัญหาความต้องการที่แท้จริงของชุมชน จะทำให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชนทั้งในส่วนองภาคประชาชนและองค์กรสนับสนุนในพื้นที่ รวมไปถึงการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องภายนอกพื้นที่ด้วยเช่นกัน

8. การดำเนินงานโดยต่อยอดจากศักยภาพและจุดแข็งของพื้นที่และสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยการนำจุดแข็งที่สำคัญของพื้นที่อำเภอน้ำป่าดและเป็นประเด็นร่วมที่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพ การท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ชุมชนมาเป็นฐานการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจที่เสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนและเอื้อต่อผู้ยากลำบาก โดยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอำเภอน้ำป่าดและบริเวณภูสอยดาวและการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อหารายได้สมทบเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำป่าด ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดเครือข่ายความร่วมมือทั้งในส่วนองสมาชิกเครือข่ายกองทุนและองค์กรท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนงานของเครือข่ายกองทุนได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

9. การบูรณาการงานวิจัยกับพันธกิจปกติขององค์กรท้องถิ่น กระบวนการทำงานวิจัยครั้งนี้ช่วยให้เกิดบทเรียนในการบูรณาการงานวิจัยกับงานปกติขององค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นอย่างมาก โดยเฉพาะในส่วนองบุคลากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9 สถานศึกษาในพื้นที่วิจัย องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งส่วนราชการต่าง ๆ ในจังหวัด ตัวอย่างผู้นำองค์กรที่เข้ามาเสริมและได้เป็นแกนนำทำให้เกิดความเคลื่อนไหวพัฒนาต่อเนื่องได้แก่ ผู้อำนวยการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดอุดรดิตถ์ที่ช่วยให้เกิดเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวบริเวณภูสอยดาว และพื้นที่เครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรมโดยมีการประสานองค์กรที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและจัดทำแผนพัฒนา โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน มีการติดตาม กำกับและใช้ผลเพื่อพัฒนา ทำให้เกิดการใช้งานวิจัยและการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่จากสถานการณ์จริง เกิดบทเรียนที่ดีจากการทำงานและมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างประโยชน์ที่สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ได้แก่

“... ไม่คิดว่าจากวันที่ได้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวหารายได้สทบเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน อำเภอน้ำปาด จะก่อให้เกิดการขยายผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง มีการสานพลังจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน โดยเฉพาะภาควิชาการ ซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักในการเชื่อมโยงข้อมูลสถานการณ์ปัญหาความต้องการจากพื้นที่แต่ละตำบลสู่โครงการวิจัย และโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม คิดว่าบทเรียนกระบวนการทำงานครั้งนี้ ควรมีการขยายผลสู่อำเภออื่น ๆ ด้วย..”

(หัวหน้าส่วนราชการคนหนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ)